

अर्धवार्षिक बजेट समीक्षा

आर्थिक वर्ष २०७६/७७

गण्डकी प्रदेश सरकार
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय
पोखरा, नेपाल

मन्तव्य

चालु आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को पुस मसान्तसम्मको अवधिमा गण्डकी प्रदेश सरकारबाट भएका कार्यसम्पादनलाई आधार मानी यो अर्धवार्षिक प्रगति समीक्षा प्रतिवेदन तयार पारिएको छ। यस अर्धवार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमको समीक्षाबाट प्रदेश सरकारले लिएको लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल हुने दिशामा कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू कार्यान्वयन भएका छन् या छैनन् ? वा कार्यान्वयनमा के कस्ता समस्या रहेका छन् ? भन्ने सम्बन्धमा संक्षिप्त रूपमा विश्लेषण गर्ने प्रयत्न गरिएको छ।

चालु आर्थिक वर्षको बजेटले उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गरी सुदृढ अर्थतन्त्र निर्माण गर्ने, रोजगारीको अवसर सृजना गरी गरिबी न्यूनीकरण गर्ने, पूर्वाधार विकासमा समन्यायिक र सन्तुलित लगानी गर्ने, आन्तरिक स्रोतको अधिकतम परिचालन तथा व्यवस्थापन गर्ने, संघीयताको लाभ समानुपातिक, समावेशी र न्यायोचित वितरण गर्ने, संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरी सुशासन प्रवर्द्धन गर्ने जस्ता उद्देश्यहरू लिएको छ। तीन तहका सरकारका बीचमा समन्वय, सहकारिता र सहअस्तित्वका आधारमा प्रदेश सरकारका सेवा प्रवाह र विकास निर्माणका कार्यक्रम संचालन भएका छन्। संघीयताको लाभ आम जनताले सहज रूपले लिने गरी नीतिगत, कानूनी एवं संरचनागत व्यवस्था गरिएको छ।

विशेष गरी स्वीकृत दरबन्दी अनुरूप प्राविधिक कर्मचारीको पूर्ति न्यून हुनु, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने जनशक्ति छिटोछिटो फेरबदल हुनु, प्रदेश सरकारको स्वामित्वमा जग्गा प्राप्ति नहुनु जस्ता समस्या तथा चुनौतीका कारण यस आर्थिक वर्षमा पनि बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा अपेक्षित प्रभावकारिता देखिएको छैन। त्यसैले प्रदेश सरकारले लिएको वार्षिक लक्ष्य हासिल गर्न उपलब्ध जनशक्तिलाई योजनाबद्धरूपमा परिचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ। साथै बजेट तथा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा लैजान विद्यमान कार्यविधि तथा कार्यप्रक्रियालाई पनि सरल र छिटोछरितो बनाउनुपर्ने देखिन्छ। त्यसैले प्रत्येक बजेट तथा कार्यक्रमका लागि प्रत्येक वर्ष कार्यविधि बनाइराख्नुपर्ने हालको अवस्थालाई अन्त्य गरी सबै बजेट तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सकिने एउटै छाता कार्यविधि विकास गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेकोछ। नेपाल सरकार तथा स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा संचालन गरिने विकास निर्माणलाई थप प्रभावकारी बनाउन प्रदेश सरकारको समन्वयको भूमिकालाई अझ गतिशील बनाउनुपर्ने देखिन्छ। यसका साथै अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई अझ व्यवस्थित र पारदर्शी बनाई समयमै समस्या समाधान गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेकोछ।

चालु आर्थिक वर्षको बाँकी अवधिमा बजेटले लिएका लक्ष्य हासिल गर्न आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि सबै मन्त्रालय तथा मातहतका निकायलाई सजग गराउन चाहन्छु।

अन्त्यमा, समीक्षा प्रतिवेदन तयारीमा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रूपमा संलग्न हुनुहुने सम्बद्ध सबै निकाय, पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु।

किरण गुरुङ

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री

विषय-सूची

कार्यकारी सारांश	१
परिच्छेद एक: बजेट खर्च र स्रोत परिचालनको अवस्था	२
१.१ समष्टिगत खर्च स्थिति विश्लेषण	२
१.१.१ मन्त्रालयगत खर्च स्थिति	३
१.२ राजस्व परिचालन	४
१.२.१ आन्तरिक राजस्व परिचालनको अवस्था	४
१.३ राजस्व परिचालनमा देखिएका समस्या तथा चुनौती	६
१.४ राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकम	७
१.५ आन्तरिक ऋण परिचालन	७
१.६ अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	७
१.६.१ संघीय सरकारबाट वित्तीय हस्तान्तरण	७
१.६.२ प्रदेशबाट स्थानीय तहमा वित्तीय हस्तान्तरण	८
१.७ अर्थ विविधबाट भएको रकमान्तर	९
परिच्छेद दुई: मन्त्रालयगत उपलब्धि	१०
२.१ मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	१०
२.२ आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	११
२.३ आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	१३
२.४ उद्योग, पर्यटन, बन तथा वातावरण मन्त्रालय	१४
२.५ भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	१७
२.६ भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	२३
२.७ सामाजिक विकास मन्त्रालय	२५
२.८ प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	२९
परिच्छेद तीन: बजेट कार्यान्वयन र स्रोत व्यवस्थापनमा देखिएका समस्या तथा सुधारका उपायहरू	३०
३.१ बजेट कार्यान्वयन र स्रोत व्यवस्थापनमा देखिएका समस्या	३०
३.२ बजेट कार्यान्वयन र स्रोत व्यवस्थापनमा देखिएका समस्या सुधारका उपायहरू	३१

कार्यकारी सारांश

- चालु आ.व. २०७६/७७ को कूल विनियोजन रू. ३२ अर्ब १३ करोड ४७ लाख ९२ हजार मध्ये पहिलो ६ महिना अर्थात् पुस मसान्तसम्ममा रू. ४ अर्ब ७२ करोड ७० लाख ४१ हजार खर्च भएको छ। यो खर्च कूल विनियोजनको १४.७ प्रतिशत हो।
- चालु खर्चतर्फ यस आर्थिक वर्षमा जम्मा रू. १२ अर्ब २८ करोड ५७ लाख ७२ हजार विनियोजन भएकोमा रू. १ अर्ब ५६ करोड ६१ लाख ९६ हजार अर्थात् विनियोजनको १२.८ प्रतिशत र पूँजिगततर्फ १९ अर्ब ८४ करोड ९० लाख २० हजार विनियोजन भएकोमा रू. ३ अर्ब १६ करोड ८ लाख ८५ हजार अर्थात् १५.९ प्रतिशत खर्च भएको छ।
- गत आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को कूल बजेट रू. २४ अर्ब २ करोड ३३ लाख ४८ हजार विनियोजन भएकोमा पहिलो ६ महिनामा रू. १ अर्ब ११ करोड ७० लाख ८५ हजार अर्थात् ४.६६ प्रतिशत खर्च भएको थियो। चालु आर्थिक वर्षमा गत आर्थिक वर्षको सोही अवधिको तुलनामा १०.०५ प्रतिशत बढी खर्च भएको छ।
- चालु आर्थिक वर्षमा आन्तरिक राजस्व (कर तथा गैरकर) संकलनको लक्ष्य ३ अर्ब २७ करोड ७५ लाख भएकोमा पुस मसान्तसम्मको अवधिमा रू. १ अर्ब ११ करोड ९६ लाख संकलन भएको छ। जुन कूल लक्ष्यको ३४.१६ प्रतिशत हो।

परिच्छेद एक

बजेट खर्च र स्रोत परिचालनको अवस्था

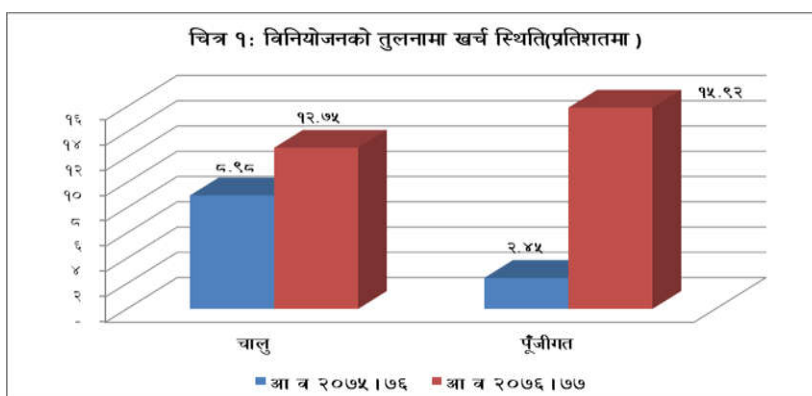
१.१ समष्टिगत खर्चस्थिति विश्लेषण

चालु आर्थिक वर्षको कूल विनियोजन रू. ३२ अर्ब १३ करोड ४७ लाख ९२ हजार मध्ये पहिलो ६ महिना (पुस मसान्तसम्म) मा रू. ४ अर्ब ७२ करोड ७० लाख खर्च भएको छ। यो खर्च कूल विनियोजनको १४.७१ प्रतिशत हो। गत आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को यही अवधिमा कूल रू. १ अर्ब ११ करोड ८७ लाख अर्थात वार्षिक विनियोजनको ४.६६ प्रतिशत खर्च भएको थियो। समीक्षा अवधिमा गत वर्षको तुलनामा कूल खर्च रू. ३ अर्ब ६० करोड ८३ लाख अर्थात तीन गुणाभन्दा बढीले वृद्धि भएको छ। यसरी चालु आर्थिक वर्षमा बढी खर्च हुनुमा विगतका आयोजनाहरू आर्थिक वर्षको सुरुदेखि नै कार्यान्वयनमा आउनु, समयमै खर्चको अख्तियारी जानु, सरकारका कार्यालयहरू र जनशक्ति गतवर्षको भन्दा व्यवस्थित हुँदै जानु, खर्च गर्ने क्षमता वृद्धि हुँदै जानु मुख्य रहेका छन्।

चालु आर्थिक वर्षको प्रथम छ महिनाको शीर्षकगत खर्च र गत आर्थिक वर्षको सोही अवधिको खर्च बीचको तुलनात्मक विवरण तालिका १ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १: समष्टिगत खर्चको तुलनात्मक स्थिति (रू. लाखमा)

विवरण	विनियोजन		पहिलो ६ महिनाको खर्च		गत आर्थिक वर्षको तुलनामा वृद्धि प्रतिशत	विनियोजनको तुलनामा खर्च प्रतिशत	
	२०७५।७६	२०७६।७७	२०७५।७६	२०७६।७७		२०७५।७६	२०७६।७७
चालु	८,११,५५	१२,२८,५७	७२,८६	१,५६,६१	३.७७	८.९८	१२.७५
पूँजीगत	१५,९०,७८	१९,८४,९०	३९,०१	३,१६,०८	१३.४७	२.४५	१५.९२
जम्मा	२४,०२,३३	३२,१३,४७	१,११,८७	४,७२,७०	१०.०५	४.६६	१४.७१

समीक्षा अवधिको कूल खर्च मध्ये चालुतर्फ रू. १ अर्ब ५६ करोड ६१ लाख अर्थात विनियोजनको १२.७५ प्रतिशत खर्च भएको छ भने पूँजीगततर्फ रू. ३ अर्ब १६ करोड ८ लाख अर्थात १५.९२ प्रतिशत खर्च भएको छ। गत आर्थिक वर्षमा यस्तो खर्च चालुतर्फ ८.९८ प्रतिशत र पूँजीगततर्फ २.४५ प्रतिशत भएको थियो।

१.१.१ मन्त्रालयगत खर्च स्थिति

- प्रदेश सभा सचिवालयमा रू. १४ करोड २८ लाख ९९ हजार विनियोजन भएकोमा रू. ७ करोड ६ लाख २५ हजार अर्थात ४९.४२ प्रतिशत खर्च भएको छ।
- मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयमा रू. २ करोड ९ लाख ३७ हजार विनियोजन भएकोमा रू. ७२ लाख ५२ हजार अर्थात ३४.६४ प्रतिशत खर्च भएको छ।
- मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालयमा रू. १ अर्ब ३२ करोड ७७ लाख ७३ हजार विनियोजन भएकोमा रू. ६ करोड २४ हजार अर्थात ४.५२ प्रतिशत खर्च भएको छ।
- आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयमा रू. २२ करोड ९४ लाख ४१ हजार विनियोजन भएकोमा रू. २ करोड ५५ लाख ४ हजार अर्थात ११.१२ प्रतिशत खर्च भएको छ।
- आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयमा रू. ५९ करोड ३९ लाख ३६ हजार विनियोजन भएकोमा रू. २ करोड ३२ लाख ५६ हजार अर्थात ३.९२ प्रतिशत खर्च भएको छ।
- उद्योग पर्यटन बन तथा वातावरण मन्त्रालयमा रू. २ अर्ब ३ करोड १४ लाख ७ हजार विनियोजन भएकोमा रू. २१ करोड ४७ लाख २१ हजार अर्थात १०.५७ प्रतिशत खर्च भएको छ।
- भूमिव्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयमा रू. २ अर्ब ४२ करोड ८० लाख ८१ हजार विनियोजन भएकोमा रू. २७ करोड ७४ लाख ९ हजार अर्थात ११.४३ प्रतिशत खर्च भएको छ।
- भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालयमा रू. १५ अर्ब ९५ करोड ५ लाख ६४ हजार विनियोजन भएकोमा रू. ३ अर्ब १७ करोड ९४ लाख ३७ हजार अर्थात १९.९३ प्रतिशत खर्च भएको छ।
- सामाजिक विकास मन्त्रालयमा रू. ३ अर्ब ३९ करोड १६ लाख २ हजार विनियोजन भएकोमा रू. ४२ करोड ३५ लाख ५२ हजार अर्थात १२.४९ प्रतिशत खर्च भएको छ।
- प्रदेश नीति तथा योजना आयोगमा रू. ४ करोड ३ लाख ५० हजार विनियोजन भएकोमा रू. २ करोड २२ लाख ३० हजार अर्थात ५५.०९ प्रतिशत खर्च भएको छ।
- अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण अन्तर्गत रू. २ अर्ब ४५ करोड ७८ लाख २ हजार विनियोजन भएकोमा रू. ४२ करोड ३० लाख ३१ हजार अर्थात १७.२१ प्रतिशत खर्च भएको छ।

प्रदेश सरकारका मन्त्रालयगत खर्चको अवस्था विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा धेरै नीति तथा योजना आयोगको विनियोजित बजेटको ५५.०९ प्रतिशत खर्च भएको छ। कूल विनियोजित बजेट रु. ४ करोड ३ लाख ५० हजार मध्ये चालु आ.व.को अर्धवार्षिक अवधिमा रु. २ करोड २२ लाख ३० हजार खर्च भएको छ। आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयले सबैभन्दा कम बजेट रकम खर्च गरेको छ। कूल बजेट रु. ५९ करोड ३९ लाख ३६ हजार विनियोजन भएकोमा रु. २ करोड ३२ लाख ५६ हजार खर्च भएको छ। जुन वार्षिक बजेटको ३.९२ प्रतिशत हुन आउँछ। सबैभन्दा धेरै रु. १५ अर्ब ९५ करोड ५ लाख ६४ हजार बजेट विनियोजन भएको भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालयको खर्च रु. ३ अर्ब १७ करोड ९४ लाख ३७ हजार अर्थात १९.९३ प्रतिशत रहेको छ।

तालिका २: चालु आ. व. को बजेट विनियोजन तथा पुस महिनासम्मको यथार्थ खर्च (रु. हजारमा)

मन्त्रालय / निकाय	चालु खर्च			पूँजीगत खर्च			कूल खर्च		
	चालु बजेट	यथार्थ खर्च	खर्च	पूँजीगत	यथार्थ खर्च	खर्च	कुल बजेट	यथार्थ खर्च	खर्च
प्रदेश सभा सचिवालय	११२६२९	४८१९२	४२.८	३०२७०	२२४३३	७४.११	१४२८९९	७०६२५	४९.४२
मुख्यन्यायाधिकृताको कार्यालय	१९९३७	६९५६	३४.८९	१०००	२९६	२९.५८	२०९३७	७२५२	३४.६४
मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषदको कार्यालय	४५६५२३	५८१७८	१२.७४	८७१२५०	१८४६	०.२१	१३२७७७३	६००२४	४.५२
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	२०७०९१	२४२८९	१६.७९	२२३५०	१२१६	५.४४	२२९४४१	२५५०४	११.१२
आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	३७९२३६	२२४८७	५.९३	२१४७००	७६९	०.३६	५९३९३६	२३२५६	३.९२
उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	१२९९५४८	१९६९३८	१५.१५	७३१८५९	१७७८३	२.४३	२०३१४०७	२१४७२१	१०.५७
भूमिव्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	२१०८१२२	२२७५१७	१०.७९	३१९९५९	४९८९२	१५.५९	२४२८०८१	२७७४०९	११.४३
भौतिक तथा पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	८४००४९	१६०२६६	१९.०८	१५११०५१५	३०१९१७१	१९.९८	१५९५०५६४	३१७९४३७	१९.९३
सामाजिक विकास मन्त्रालय	२५५५९८५	३९२००९	१५.३४	८३५६१७	३१५४२	३.७७	३३९१६०२	४२३५५२	१२.४९
प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	२८८५०	६३३३	२१.९५	११५००	१५८९८	१३८.२४	४०३५०	२२२३०	५५.०९
अन्तर सरकारी वित्तिय हस्तान्तरण	२४५७८०२	४२३०३१	-	०	०	०.००	२४५७८०२	४२३०३१	-
प्रदेश लोक सेवा आयोग	१००००	०	-	०	०	०	१००००	०	०
अर्थ विविध	१८१००००	०	०	१७०००००	०	०	३५१००००	०	०
जम्मा	१२२८५७७२	१५६६१९६	१२.७५	१९८४९०२०	३९६०८४५	१५.९२	३२९३४७९२	४७२७०४१	१४.७१

तथ्याङ्क स्रोत: प्रदेश लेखा नियन्त्रण कार्यालय

१.२ राजस्व परिचालन

१.२.१ आन्तरिक राजस्व परिचालनको अवस्था

चालु आर्थिक वर्ष २०७६।७७ का लागि आन्तरिक राजस्व रु. ३ अर्ब २७ करोड ७५ लाख संकलन हुने अनुमान गरिएको छ। आन्तरिक राजस्वतर्फ घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, दहत्तर बहत्तर शुल्क, विज्ञापन कर, पर्यटन शुल्क, मनोरञ्जन कर, कृषि आयमा कर जस्ता कर तथा गैरकर राजस्व रहेका छन्। यस प्रकारका कर तथा गैरकरको राजस्व परिचालन अन्तर सरकारी वित्त

व्यवस्थापन ऐन, २०७४ मा भएको व्यवस्था बमोजिम एकल कर प्रशासन अनुरूप अभ्यास गरिएको छ। विज्ञापन करबाहेकका कर तथा गैरकर राजस्वका दर प्रदेश सरकारले तोकी उक्त राजस्व प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहले संकलन गरी बाँडफाँट गरिने व्यवस्था गरिएको छ। कृषि आयमा लाग्ने कर कृषि ज्ञान केन्द्रबाट संकलन गरी प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला गर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

आन्तरिक स्रोत परिचालनतर्फ घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क रू. १ अर्ब ६५ करोड, सेवा शुल्क रू ७ करोड, सवारी साधन कर रू. १ अर्ब ४५ करोड, मनोरञ्जन कर रू. २० लाख, कृषि आयमा कर रू. १५ लाख, दहत्तर बहत्तर शुल्क रू. १० करोड, पर्यटन शुल्क रू. २० लाख र विज्ञापन कर रू. २० लाख गरी जम्मा रू. ३ अर्ब २७ करोड ७५ लाख कर तथा गैरकर राजस्व संकलन हुने प्रक्षेपण गरिएको छ।

चालु आर्थिक वर्षमा आन्तरिक राजस्व परिचालन हुने कर तथा गैरकर राजस्वको लक्ष्य र अर्धवार्षिक अवधिसम्म प्रदेश सरकारको हिस्सामा पर्ने राजस्व तथा प्रदेश सञ्चित कोषमा देहाय अनुसारको कर तथा गैरकर राजस्व संकलन भएको छ।

तालिका ३: राजस्व संकलन विवरण (रू. हजारमा)

राजस्व शीर्षक	२०७६/७७ को वार्षिक लक्ष्य	२०७६/७७ को पौषसम्मको संकलन	प्रतिशत
मालपोत कार्यालय मार्फत राजस्व संकलन अवस्था			
घर जग्गा लगायतका रजिष्ट्रेशन शुल्क (११३१५)		९,८८,९४	
प्रशासनिक दण्ड जरिवाना (१४३१२)		३,४३,८६	
अन्य बिक्रीबाट प्राप्त गैरकर (१४२१३)		१,०४	
जम्मा	१,६५,००,००	१३,३३,८४	८.०८%
यातायात व्यवस्था कार्यालय मार्फत राजस्व संकलन अवस्था			
चालक अनुमति पत्र, सवारी दर्ता किताब सम्बन्धी दस्तुर (१४२५६)		१७,०६,६२	
सवारी साधन कर (सवारि दर्ता, वार्षिक सवारी कर तथा पटके) (११४५१)		१०,१४	
सवारी साधन कर संकलन (३३३४१) – प्रदेश हिस्सा ६०%		५६,५०,७९	
यातायात क्षेत्रको आमदानी (१४२२५)		२,५८,०४	
सवारी साधन कर (१४१७८)		२,०७,०३	
जम्मा	१,४५,००,००	७८,३२,६२	५४.०२%
स्थानीय तह मार्फत राजस्व संकलन			
पर्यटन शुल्क (१४१९१)/पदयात्रा	२०,००	८,४३	

शुल्क(१४१९२)			
दहत्तर बहत्तर शुल्क (१४१५७)	१०,००,००	२,९८,३६	
मनोरञ्जन कर (११४७१)	२०,००	०	
विज्ञापन कर (११४७२)	२०,००	०	
जम्मा	१०,६०,००	३,०६,७९	२८.९४%
कृषि आयमा कर (१४२११)	१५,००	१,२९	८.६%
अन्य बिक्रीबाट प्राप्त गैरकर, अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क, दण्ड जरिवाना, जफत आदी	७,००,००	१७,२१,४७	२४६%
कूल जम्मा	३,२७,७५,००	१,११,९६,०१	३४.१६%

आर्थिक वर्षको लक्ष्यको तुलनामा पहिलो अर्धवार्षिक अवधिमा ३४.१६ प्रतिशत उपलब्धि हाँसिल भएको छ। आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्ममा तोकिएको लक्ष्य हाँसिल गर्न स्थानीय तहसँग थप समन्वय गरी अझ व्यवस्थित र क्रियाशील हुनुपर्ने तथा मालपोत कार्यालयहरू र यातायात व्यवस्था कार्यालयहरूलाई पनि लक्ष्य प्राप्तिको लागि थप व्यवस्थित र क्रियाशील बनाउनुपर्ने देखिन्छ।

१.३ राजस्व परिचालनमा देखिएका समस्या तथा चुनौती

प्रदेश र स्थानीय तहको दोहोरो अधिकार सूचीमा रहेका कर तथा गैरकर परिचालनको लागि एकल कर प्रशासन मार्फत स्थानीय तहबाट विज्ञापन कर र मनोरञ्जन कर संकलन र बाँडफाँट हुँदै आएको छ। स्थानीय तहले मनोरञ्जन कर र विज्ञापन करलाई अपेक्षित रूपमा करको दायराभित्र समेट्न सकिरहेको अवस्था छैन। त्यसै गरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ र केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०७५ मा भएको संशोधनले ढुंगा, गिटी, बालुवा, दहत्तरबहत्तर बिक्री वापतको रकम बाँडफाँटमा अन्यौलता भई हालसम्म स्थानीय तहबाट त्यस्ता प्राकृतिक स्रोतको बिक्रीबाट प्राप्त हुने रकम प्रदेश सञ्चित कोषमा अपेक्षितरूपमा दाखिला हुन सकेको छैन। प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत कर तथा गैरकर राजस्व सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५ बमोजिम नियमित राजस्व बाँडफाँट र प्रतिवेदन गर्ने कार्य पनि संस्थागत हुन सकेको छैन। प्रदेश सरकारको एकल अधिकार सूचीमा रहेको कृषि आयमा कर पनि अपेक्षित रूपमा कार्यान्वयनमा आउन सकेको छैन। सवारी साधनबाट प्राप्त हुने सवारी साधन करतर्फ सेवाग्राहीको चाप र आवश्यकतानुसार समयमै सवारी चालक अनुमति पत्र जारी गर्ने लगायतका सेवाप्रवाहमा समस्या भएका कारण अपेक्षित रूपमा राजस्व संकलन हुन सकेको छैन। साथै घरजग्गा लगायतका रजिष्ट्रेशन शुल्कतर्फ जग्गा मूल्याङ्कन, सार्वजनिक बाटोको कित्ताकाट जस्ता समस्याबाट यथार्थ मूल्याङ्कन हुन नसकी न्यून राजस्व प्राप्त भईरहेको छ।

१.४ राजस्व बाँडफाँट प्राप्त रकम

नेपाल सरकारबाट राजस्व बाँडफाँट वापत चालु आ.व.को लागि आन्तरिक अन्तःशुल्कबाट रु. ३ अर्ब ८५ करोड २६ लाख र मूल्य अभिवृद्धि करबाट रु. ३ अर्ब ८५ करोड २५ लाख गरी कूल जम्मा रु. ७ अर्ब ७० करोड ५१ लाखको सीमाङ्क प्राप्त भएको थियो। चालु आ.व.को पहिलो अर्धवार्षिक अवधिमा नेपाल सरकारबाट राजस्व बाँडफाँट स्वरूप रु. २ अर्ब ४५ करोड ३५ लाख प्राप्त भएको छ। जुन रकम राजस्व सीमाङ्कको करिब ३२ प्रतिशत हुन आउँछ।

त्यसै गरी नेपाल सरकारबाट चालु आर्थिक वर्षमा आ.व. २०७४।७५ को बक्यौतालाई समेत आधार मानी रु. ४० करोड रोयल्टी प्राप्त हुने अनुमान गरिएकोमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस अनुसार आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मात्र कूल रोयल्टी रु. २८ करोड ५८ लाख ८९ हजार प्राप्त हुन आएको छ। जुन अनुमानको तुलनामा २८.५३ प्रतिशतले कम हो।

तालिका ४: राजस्व बाँडफाँट प्राप्त रकमको विवरण (रु हजारमा)

क्र.सं.	शीर्षक	वार्षिक लक्ष्य	पहिलो अर्धवार्षिक अवधिमा प्राप्त रकम	प्रतिशत	कैफियत
१	आन्तरिक अन्तःशुल्क	३,८५,२६,००	२,४५,३५,००	३२	
२	मूल्य अभिवृद्धि कर	३,८५,२५,००			
३	रोयल्टी	४०,००,००	२८,५८,८९	७१.४६	
	जम्मा	८,१०,५१,००	२,७३,९३,८९	३३.८०	

१.५ आन्तरिक ऋण परिचालन

चालु आर्थिक वर्षमा आन्तरिक ऋणवापत रु. ९८ करोड ८३ लाख ९२ हजार र नेपाल सरकारबाट ऋण रु. १ अर्ब गरी जम्मा रु. १ अर्ब ९८ करोड ८३ लाख ९२ हजार ऋण परिचालन गर्ने अनुमान गरिएको छ। संघीय सरकारबाट सार्वजनिक ऋण परिचालनका सन्दर्भमा साविकको ऐनलाई प्रतिस्थापन गरी सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन विधेयक संघीय संसदमा छलफलका क्रममा रहेको छ। यसै विधेयकलाई आधार मानी प्रदेशबाट ऋण व्यवस्थापन सम्बन्धी विधेयकको मस्यौदा तर्जुमा भइरहेको छ। तसर्थ ऋण परिचालन सम्बन्धी संघीय तथा प्रदेशको कानून पारित भै नसकेको हुँदा ऋण परिचालन सम्बन्धी प्रकृया अगाडि बढाइएको छैन।

१.६ अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण

१.६.१ संघीय सरकारबाट वित्तीय हस्तान्तरण

चालु आर्थिक वर्षको बजेटको स्रोत अनुमान गर्दा संघीय सरकारबाट वित्तीय समानीकरणतर्फ रु. ७ अर्ब ११ करोड २२ लाख, सशर्त अनुदानतर्फ रु. ५ अर्ब ३५ करोड १६ लाख १६ हजार, विशेष अनुदानतर्फ रु. ७५ करोड र समपूरक अनुदानतर्फ रु. ७५ करोड प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरिएको थियो।

यस मध्ये चालु आ.व.को पहिलो अर्धवार्षिक अवधिमा वित्तीय समानीकरण वापत २५ प्रतिशत अर्थात रु. १ अर्ब ५१ करोड ७९ लाख ६१ हजार प्राप्त भएको छ। सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदान समीक्षा अवधिसम्म हस्तान्तरण भइसकेको छैन। चालु आर्थिक वर्षका लागि संघीय सरकारबाट हुने वित्तीय हस्तान्तरणको विवरण तालिका ५ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५: संघीय सरकारबाट वित्तीय हस्तान्तरण (रु. हजारमा)

क्र.सं.	शीर्षक	वार्षिक लक्ष्य	पहिलो अर्धवार्षिक अवधिमा प्राप्त रकम	प्रतिशत	कैफियत
१	समानीकरण अनुदान	७,११,२२,००	१,५१,७९,६१	२५	
२	सशर्त अनुदान	५,३५,१६,१६	-	-	
३	विशेष अनुदान	७५,००,००	-	-	
४	समपूरक अनुदान	७५,००,००	-	-	
	जम्मा	१३,९६,३८,१६	१,५१,७९,६१	१०.८७	

१.६.२ प्रदेशबाट स्थानीय तहमा वित्तीय हस्तान्तरण

प्रदेश सरकारले ८५ वटा स्थानीय तहलाई चालु आर्थिक वर्षमा वित्तीय समानीकरण अनुदान तर्फ रु. १ अर्ब ५ करोड, सशर्त अनुदानतर्फ ४९ वटा स्थानीय तहका ४९ वटा आयोजनामा रु. ४५ करोड ८० लाख, विशेष अनुदानतर्फ ९ वटा स्थानीय तहका ९ वटा आयोजनाका लागि रु. ८ करोड ५० लाख, समपूरक अनुदान तर्फ २७ वटा स्थानीय तहका २७ वटा आयोजनाका लागि २३ करोड ४८ लाख, ५० वटा स्थानीय तहको लागि प्रशासकीय भवन निर्माण गर्न रु ५० करोड, गत आर्थिक वर्षका अधुरा आयोजनाका लागि समपूरक (क्रमागत) अनुदान तर्फ रु. ८ करोड र विशेष (क्रमागत) अनुदान तर्फ ८ स्थानीय तहको ८ वटा आयोजनामा रु. ५ करोड गरी कूल वित्तीय हस्तान्तरण रु. २ अर्ब ४५ करोड विनियोजन गरिएको छ। सो मध्ये वित्तीय समानीकरण अनुदान साउन र कात्तिकमा दुई किस्ता र सशर्त अनुदान, विशेष अनुदान र समपूरक अनुदान एक/एक किस्ता उपलब्ध गराइएको छ। प्रदेशबाट स्थानीय तहमा भएको वित्तीय हस्तान्तरणको विस्तृत विवरण तालिका ६ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६: प्रदेश सरकारबाट वित्तीय हस्तान्तरण (रु. हजारमा)

पहिलो अर्धवार्षिक (पौष मसान्तसम्म) को विवरण							
अनुदानको किसिम	लक्ष्य			प्रगति			खर्च प्रगति प्रतिशत
	स्थानीय तह संख्या	आयोजना संख्या	रकम (रु.हजारमा)	स्थानीय तह संख्या	आयोजना संख्या	रकम (रु.हजारमा)	
(क)	(ख)	(ग)	(घ)	(ङ)	(च)	(छ)	(१००*छ)/घ]
समानिकरण	८५	-	१,०५,००,०२	८५	-	५२,५०,१०	५०.००
सशर्त	४९	४९	४५,८०,००	४९	५१	२१,९९,५०	४८.०२
विशेष	९	९	८,५०,००	९	९	४,२५,००	५०.००
विशेष (क्रमागत)	८	८	५,००,००	५	५	२,५०,५०	५०.१०
समपूरक	२७	२७	२३,४८,००	२५	२५	१०,७४,००	४५.७४
समपूरक (क्रमागत)	११	११	८,००,००	८	८	३,०८,७४	३८.५९
समपूरक (प्रशासनिक भवन)	५०(मागका आधारमा)		५०,००,००	२२	२२	१२,००,००	२४.००
जम्मा			२,४५,७८,०२			१,०७,०७,८४	४३.५६

१.७ अर्थ विविधबाट भएको रकमान्तर

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय अन्तर्गत रहेको अर्थ विविध शिर्षकबाट विभिन्न मन्त्रालय र निकायका विभिन्न कार्यक्रमहरूमा यस अर्धवार्षिक अवधिमा निम्नानुसारको रकमान्तर भएको छ।

तालिका ७: अर्थ विविधबाट भएको रकमान्तर (रु. हजारमा)

खर्च शिर्षक	विनियोजित बजेट	रकमान्तर	रकमान्तर प्रतिशत	कैफियत
चालु (२८९११)	१,५४,००,००	३,९१,४९	२.५४	
पुँजीगत (३१५११)	१,७०,००,००	४,४१,४४	२.६०	
जम्मा	३,२४,००,००	८,३२,९८	२.५७	

परिच्छेद दुई
मन्त्रालयगत उपलब्धि

२.१ मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

२.१.१ बजेट विनियोजन र खर्चको अवस्था

शीर्षक	बजेट विनियोजन (रु. हजारमा)	खर्च (रु. हजारमा)	प्रतिशत
चालु	४५,६५,२३	५,८१,७८	१२.७४
पूँजीगत	८७,१२,५०	१८,४६	०.२१
जम्मा	१,३२,७७,७३	६,००,२४	४.५२

२.१.२ सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू

- सेवा प्रवाह तथा विकास आयोजनाको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने आधुनिक प्रविधियुक्त विशेष कक्ष (एक्सन रुम) सञ्चालन गर्न रु.३ करोड विनियोजन भएकोमा रु. ४२ लाख २१ हजार रकम खर्च भएको छ ।
- आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न तथा कर्मचारीलाई प्रोत्साहन गर्न रु. ९० लाख विनियोजन भएकोमा पौष मसान्तसम्म १०४ जना कर्मचारीलाई विदा पर्यटनमा पठाइसकेको जसका लागि ३३ लाख ५० हजार रकम खर्च भएको छ।
- कार्यालय परिसरमा बगैँचा निर्माण तथा व्यवस्थापनको कार्य निरन्तर रूपमा हुदै आइरहेको छ।
- नेपाल सरकारको आह्वान तथा प्रदेश सरकारको आयोजनामा विभिन्न दिवस तथा समारोह सम्पन्न गर्न रु. ३० लाख विनियोजन भएकोमा ४ लाख ३९ हजार खर्च भएको छ।
- प्रदेश समन्वय परिषदको बैठक सञ्चालन गर्न रु. ३० लाख विनियोजन भएकोमा प्रदेश समन्वय परिषदको बैठक सम्पन्न भएको छ।
- प्रदेश प्रशासन सुधार संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गर्न रु. ५० लाख विनियोजन भएकोमा रु. ३ लाख १३ हजार खर्च भएको छ।
- नमूना कार्यालय मापदण्ड स्वीकृत भई नमूना कार्यालय छनौट गर्ने काम अन्तिम चरणमा रहेको छ।
- गण्डकी प्रदेश सरकारका मन्त्रालयद्वारा सञ्चालित विभिन्न आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको प्रगती समीक्षा नियमित रूपमा गरी समस्या समाधान गर्न आवश्यक सहजीकरण गर्ने गरिएको छ।

२.२ आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय

२.२.१ बजेट विनियोजन र खर्चको अवस्था

शीर्षक	बजेट विनियोजन रु.हजारमा	खर्च रु.हजारमा	खर्च प्रतिशत
चालु	३७,९२,३६	२,२४,८७	५.९०
पूँजीगत	२१,४७,००	७,६९	०.३६
जम्मा	५९,३९,३६	२,३२,१०	३.९०

२.२.२ सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू

क. विपद् व्यवस्थापन

- विपद् सप्ताह अभियान अन्तर्गत देहायका चार प्रकारका विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अभ्यास सम्पन्न गरिएको छ।

अभ्यास	संयोजन	स्थान/मिति	क्रियाकलाप
Rescue Rope (खोचबाट उद्धार)	नेपाल प्रहरी	ड्यामसाइड/०७६/०६/२९	खोचमा फसेको मान्छेको उद्धार गर्ने
Firefighting Exercise	नेपाली सेना	पृथ्वीचोक /०७६/०६/२९	आगो निभाउन सिकाउने
Deep Diving Exercise	सशस्त्र प्रहरी	फेवाताल /०७६/०६/२९	पानीमा डुवेको व्यक्तिको उद्धार गर्ने
Road Accident	सबै सुरक्षा	पृथ्वीचोक /०७६/०७/०२	सडक दुर्घटनामा उद्धार गर्ने

- विपद् व्यवस्थापन कोषमा हरेक वर्ष जस्तै यस यस आर्थिक वर्षमा पनि रु. १ करोड जम्मा गरिएको छ। हाल सम्म यस आर्थिक वर्षमा रु. १६ लाख १५ हजार विपद् पीडितहरूलाई राहत स्वरूप उपलब्ध गराईएको छ।
- प्रदेश स्तरीय विपद् उद्धार तथा राहत सामग्री भण्डारण केन्द्रका लागि उद्धार तथा राहत सामग्री खरिदका लागि बोलपत्र आह्वान गरिएको छ।
- आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा गण्डकी प्रदेशमा विपद्का घटनामा भएको मानवीय तथा भौतिक क्षतिको विवरण समेटिएको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरिएको छ।
- विपद् व्यवस्थापन नियमावली, २०७६ को मस्यौदा तर्जुमाको अन्तिम चरणमा रहेको छ।

ख. शान्ति सुरक्षा

- प्रदेश सुरक्षा समन्वय समितिको बैठक नियमित रूपमा बसी निर्णय कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित निकायमा पठाई प्रदेशको शान्ति सुरक्षा व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाइएको छ।
- प्रदेश भित्रका सुरक्षा निकायहरूलाई वितरण गर्ने उद्देश्यले 4WD Double Cab Pick-up खरिदका लागि बोलपत्र आह्वान गरिएको छ।
- देहायका स्थानमा प्रहरी चौकी निर्माणका लागि भौतिक पूर्वाधार तथा विकास मन्त्रालयलाई ६ करोड ३१ लाख ९१ हजार रुपैया अख्तियारी प्रदान गरिएको छ।

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	प्रहरी ईकाईको नाम र चौकी निर्माण स्थान
१.	बिहादी गाउँपालिका, पर्वत	प्रहरी चौकी, रानीपानी
२.	विरुवा गाउँपालिका, स्याङ्गजा	विरुवा प्रहरी चौकी, विरुवा बजार-१
३.	कालीगण्डकी गाउँपालिका, स्याङ्गजा	विर्घा, स्याङ्गजा

- देहायका स्थानहरूमा प्रहरी चौकी निर्माणका लागि गण्डकी प्रदेश प्रहरी कार्यालय, पोखरा लाई १६ करोड १८ लाख ९ हजार रुपैया अख्तियारी प्रदान गरिएको छ।

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	प्रहरी ईकाईको नाम र चौकी निर्माण स्थान
१.	सुन्दरबजार नगरपालिका,	ईलाका प्रहरी कार्यालय, भोटेवडार, सुन्दरबजार-८
२.	बन्दिपुर गाउँपालिका, तनहुँ	ईलाका प्रहरी कार्यालय, बन्दिपुर, चौकीटोल, बन्दिपुर-४
३.	लोमन्थाङ्ग गाउँपालिका, मुस्ताङ्ग	सिमा प्रहरी चौकी, लोमन्थाङ्ग
४.	विनयी त्रिवेणी गाउँपालिका,	ईलाका प्रहरी कार्यालय, त्रिवेणी
५.	चुमनुब्री गाउँपालिका, गोरखा	सिमा प्रहरी चौकी, लार्के
६.	घिरिङ्ग गाउँपालिका, तनहुँ	प्रहरी चौकी, घिरिङ्ग, पोखरीछाप-३
७.	काठेखोला गा.पा., बिहु, बाग्लुङ्ग	प्रहरी चौकी, धम्जा, बिहुँ
८.	नासो गाउँपालिका, मनाङ्ग	सिमा प्रहरी चौकी, धारापानी
९.	रघुगंगा गाउँपालिका, म्याग्दी	प्रहरी चौकी, मौवाफाँट

- प्रदेश प्रहरी तालिम केन्द्रको १० वटा Prefab भवन निर्माणका लागि ३ करोड रुपैया अख्तियारी प्रदान गरिएको छ।

ग. सूचना समन्वय

- नेपाल पत्रकार महासंघ गण्डकी प्रदेशको संचार गतिविधि सम्बन्धमा अन्तरक्रिया सम्पन्न गरिएको छ।
- २०७६ साउन २८ गते विज्ञ तथा सरोकारवालाहरूको सहभागिता, मुख्यमन्त्रीको प्रमुख आतिथ्यता र आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रीको अध्यक्षतामा सूचना तथा प्रविधि प्रवर्द्धन गोष्ठी सम्पन्न गरिएको छ।
- रेडियो नेपालबाट हरेक शनिवार साँझ ५:२५ बजे "गण्डकी सरोकार" नामक कार्यक्रम सञ्चालन भइरहेको छ। विभिन्न सूचनामूलक सन्देशहरूको जिडगल निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।
- सूचना प्रविधि पार्क निर्माणका लागि संभाव्यता अध्ययन कार्य आरम्भ गर्ने अन्तिम चरणमा रहेको छ। नेपाल सरकार (शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय) बाट पोखरा महानगरपालिका वडा नं १८ स्थित रत्नज्योती आधारभूत विद्यालयको स्वामित्वमा रहेको ९६ रोपनी जग्गाको उपयोगका लागि सहमति माग गरिएको छ।
- आमसञ्चार विधेयकको मस्यौदा तयार गरिएको छ।

घ. विभिन्न राष्ट्रिय तथा प्रदेशस्तरीय दिवसहरू

- २०७६ भाद्र २२ गते निजामती सेवा दिवस, २०७६ असोज ३ गते संविधान दिवस भव्यरूपमा मनाईएको छ।

ङ. विभिन्न संचेतना कार्यक्रम

- तनहुँ जिल्ला शुक्लागण्डकी नगरपालिकामा अवस्थित अमरज्योती माध्यमिक विद्यालय र तालवेशी माध्यमिक विद्यालयका २७८ जना विद्यार्थीको सहभागितामा लागू औषध दुर्व्यसनीका दुष्परिणाम बारे सचेत गराई लागू औषध दुर्व्यसनी न्यूनीकरणका लागि सचेतना कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ।
- सडक दुर्घटनाको न्यूनीकरणका लागि विद्यार्थीहरूको चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले गोरखा र लमजुङ जिल्लाका सामुदायिक विद्यालयहरूमा ३३३ जना विद्यार्थीहरूको सहभागितामा ट्राफिक व्यवस्थापन सचेतना कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ।
- स्याङ्जा जिल्लाको अर्जुनचौपारी गाउँपालिकामा ५१ जनाको सहभागितामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र विपद् उद्धारकर्मीहरूलाई तालिम कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ। जसबाट सम्भावित विपद् जोखिम न्यूनीकरण र विपद् उद्धार कार्यमा सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ।

२.३ आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

२.३.१ बजेट विनियोजन र खर्चको अवस्था

शीर्षक	बजेट विनियोजन रु हजारमा	खर्च रु. हजारमा	प्रतिशत
चालु	२०,७०,९१	२,४२,८९	११.७३
पूँजीगत	२,२३,५०	१२,१६	५.४४
जम्मा	२२,९४,४१	२,५५,०४	११.१२

२.३.२ सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू

- समपूरक अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि र विशेष अनुदान सम्बन्धी कार्यविधिमा पहिलो संशोधन गरिएको छ।
- प्रोजेक्ट बैंक स्थापना तथा सञ्चालनका लागि आयोजना बैंक व्यवस्थापन कार्यविधिको मस्यौदा तर्जुमा गरिएको छ।
- उद्यमी, व्यवसायी, पेशाविद् लगायतका जनशक्तिलाई बैंकिङ, बिमा, पूँजीबजार, वित्तीय क्षेत्र, सार्वजनिक वित्त सम्बन्धी आधारभूत तथा विशिष्ट प्रकारका तालिम कार्यक्रमको लागि स्रोत पुस्तिका तयार गर्न पाठ्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ।

- स्याङ्जा, नवलपरासी (बर्दघाट सुस्तापूर्व) जिल्लाका स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी र पोखरामा ८५ वटा स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी र प्रदेश भित्रका मालपोत कार्यालयका प्रमुख तथा लेखा प्रमुखको उपस्थितिमा राजस्व परिचालन सम्बन्धी जनचेतना तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ।
- राजस्वका सम्भावित स्रोतको पहिचान तथा क्षेत्र विस्तार गरी राजस्व परिचालनलाई प्रभावकारी बनाउन अध्ययन तथा सर्वेक्षणको कार्यशर्त (TOR) तयार गरी अध्ययन तथा सर्वेक्षणको कार्य अगाडि बढाइएको छ।
- युवालक्षित चुनौती कोष कार्यविधिको मस्यौदा तयार गरिएको छ।

२.४ उद्योग, पर्यटन, बन तथा वातावरण मन्त्रालय

२.४.१ बजेट विनियोजन र खर्चको अवस्था

शीर्षक	वार्षिक बजेट रु. हजार	खर्च रु. हजार	खर्च प्रतिशत
चालु	१,२९,९५,४८	१९,६९,३८	१५.१५
पूँजीगत	७३,१८,५९	१,७७,८३	२.४३
जम्मा	२,०३,१४,०७	२१,४७,२१	१०.५७

२.४.२ सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू

क. संगठन निर्माण तथा कर्मचारी व्यवस्थापन

- चालु आ.व. मा ९ वटा घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय र १ वटा पर्यटन कार्यालय स्थापना भई सञ्चालनमा रहेकोछ।

ख) नीति तथा कानून निर्माण

- विज्ञान तथा प्रविधि नीति, २०७६ मन्त्रपरिषदबाट स्वीकृत भएकोछ।
- वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ र पर्यटन नीति, २०७६ को मस्यौदा तयार भएकोछ।
- वातावरण संरक्षण विधेयक, २०७६ र गण्डकी प्रदेश विज्ञान तथा प्रविधि प्रतिष्ठान स्थापना विधेयक, २०७६ प्रदेशसभामा पेश भएकोछ।
- ताल संरक्षण तथा विकास प्राधिकरण नियमावली, २०७६ र प्रदेश बजार अनुगमन नियमावली, २०७६ मन्त्रपरिषदबाट स्वीकृत भएकोछ।
- बर, पीपल, समी, चौतारो संरक्षण नियमावलीको मस्यौदा तयार भएकोछ।
- प्राईभेट फर्म नवीकरण सम्बन्धी मार्गदर्शन, २०७६ मन्त्रपरिषदबाट स्वीकृत भएकोछ।
- पर्यटन वर्ष २०१९-२०२२ कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि २०७६, कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७६, पर्यटकीय गन्तव्यहरूको पूर्वाधार विकास कार्यविधि २०७६, होमस्टे

सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७६ र होमस्टे क्षमता अभिवृद्धि सशक्तिकरण तथा पूर्वाधार विकास कार्य सञ्चालन कार्यविधि २०७६ मन्त्रिपरिषदबाट स्वीकृत भएकोछ।

ग. उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति

- उद्योग र वाणिज्यबाट राजस्व रु. ७,४८,३६,४६७ संकलन भएकोछ।
- ५,३११ उद्योग दर्ता, २,०५६ उद्योग नवीकरण, ७,६८९ वाणिज्य दर्ता र ३,०१६ वाणिज्य नवीकरण भएकोछ।
- बागलुङ, म्याग्दी, मुस्ताङ, पर्वत, कास्की, तनहुँ, लम्जुङ, मनाङ, गोरखा र नवलपुरमा मेडपा अन्तर्गतका कार्यक्रम सञ्चालनका लागि सेवा प्रदायक संस्था छनौट भई सम्झौता भइसकेको र स्याङ्जामा कार्य जारी रहेकोछ।
- कालो बजारी, मूल्य नियन्त्रण, कृत्रिम अभाव, मिसावट लगायतका कार्यलाई निरुत्साहित गर्न समय समयमा १०० पटक भन्दा बढी बजार अनुगमन तथा निरीक्षण गरिएकोछ।
- सम्भाव्यता देखिएका ५१ वटा स्थानीय तहमध्ये २८ वटा स्थानीय तहबाट आवश्यक कागजात प्राप्त गरी औद्योगिक ग्राम घोषणाका लागि नेपाल सरकार, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयमा सिफारिस गरिएकोमा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७६।६।७ को निर्णयानुसार १३ वटा स्थानीय तहमा (स्याङ्जाका गल्याङ न.पा., वालिङ न.पा., पुतलीबजार न.पा., चापाकोट न.पा. र अर्जुनचौपारी गा.पा., बागलुङका बागलुङ न.पा. र ताराखोला गा.पा., पर्वतको बिहादी गा.पा., लमजुङको राईनास न.पा., गोरखाको सिरानचोक गा.पा. र शहिद लखन गा.पा. तथा तनहुँको आबुखैरेनी गा.पा. र ऋषिङ गा.पा.) औद्योगिक ग्राम घोषणा भएकोछ र बाँकी १५ वटा स्थानीय तहमा औद्योगिक ग्राम घोषणा हुने प्रक्रियामा रहेका छन्। सम्भाव्य रहेका बाँकी २३ वटा स्थानीय तहमा औद्योगिक ग्राम घोषणा सिफारिसका लागि आवश्यक कागजात पठाउन स्थानीय तहसँग पत्राचार भएकोछ।
- स्थानीय तहमा उद्योग ग्राम स्थापनाका लागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माणमा जोड दिने व्यवस्था रहेकोमा हाल अर्जुनचौपारी गा.पा., पुतलीबजार न.पा., वालिङ न.पा., बिहादी गा.पा. र ताराखोला गा.पा.मा पूर्वाधार निर्माणका लागि प्रति उद्योग ग्राम ५४ लाख ५० हजारमध्ये प्रथम किस्ता बापत ५० प्रतिशत रकम अर्थात प्रति उद्योग ग्राम २७ लाख २५ हजार रुपैयाँ उपलब्ध गराईएकोछ।
- बागलुङ न.पा., राईनास न.पा., आबुखैरेनी गा.पा. र ऋषिङ गा.पा. का उद्योग ग्राममा पूर्वाधार निर्माणका लागि रकमको व्यवस्था गर्न आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको सहमति प्राप्त भई मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पेश भएकोछ। घोषणा भइसकेका सिरानचोक गा.पा., शहिद लखन गा.पा., गल्याङ न.पा. र चापाकोट न.पा.का उद्योग ग्राममा पूर्वाधार निर्माणका लागि आवश्यक कागजात माग भएकोछ।

- पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३३ पुँडिटारमा निर्माण हुने प्रदेशस्तरीय औद्योगिक क्षेत्रको लागि नेपाल सरकार समक्ष जग्गा प्राप्तिको लागि गत वर्ष नै अनुरोध भई सकेकोछ। हाल उक्त स्थानमा प्रदेशस्तरीय औद्योगिक क्षेत्र निर्माणका लागि सर्भे नापीको काम भैरहेकोछ।
- प्रदेश व्यवसाय मञ्चको सञ्चालक समितिको प्रथम बैठक सम्पन्न भई बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृत भएको छ भने मञ्चको सञ्चालनका लागि आवश्यक कोष तथा जनशक्ति व्यवस्थापन कार्यविधि निर्माणका लागि कार्यटोली गठन भई कार्यविधिको मस्यौदा तयार भएकोछ।

घ. पर्यटन प्रवर्द्धन र पूर्वाधार विकास

- पर्यटनबाट राजस्व रु. ७,८६,३५० संकलन भएकोछ।
- पर्यटन गुरुयोजना तयारीका लागि संस्था छनौट भई सम्झौताको चरणमा रहेकोछ।
- होमस्टेको प्रस्ताव माग भई छनौटको अन्तिम चरणमा रहेकोछ।
- ४४ पर्यटकीय गन्तव्य छनौट भई भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयबाट पूर्वाधार निर्माणको कार्य जारी रहेकोछ।
- ११० प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्यको अंग्रेजी भाषामा सचित्र पुस्तिका प्रकाशन भएकोछ।
- भ्रमण वर्ष २०२० को भव्यतापूर्वक शुभारम्भ गरिएकोछ।
- भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय र पर्यटन कार्यालयबाट प्रदेशका विभिन्न पदमार्गको निर्माण र सौन्दर्यकरण कार्य जारी रहेकोछ।
- प्रदेश नं. १, २, बागमती, गण्डकी र ५ नं. प्रदेशमा ८ दिने पर्यटन सेल्स मिसन सम्पन्न भएकोछ।
- प्रदेशका सामुदायिक होमस्टेको प्रचारप्रसारका लागि सचित्र र सम्पर्कसहितको होमस्टे दर्पण तयार गरी वितरण गरिएकोछ।
- प्रदेश संग्रहालयबाट संग्रहालयसँग सम्बन्धित कार्यक्रम कार्यान्वयन जारी रहेकोछ।

ड. बन तथा वातावरण

- प्रदेशस्थित रामसारमा सूचीकृत तालको संरक्षण कार्य जारी रहेकोछ।
- वैज्ञानिक बन व्यवस्थापन तालिम, गुगल अर्थ र जिआइएस सम्बन्धी तालिम सम्पन्न भएकोछ।
- वार्षिक र प्रथम चौमासिक गोष्ठी सम्पन्न भएकोछ।
- २,०२९.४३ हेक्टर बनमा वैज्ञानिक बन व्यवस्थापनको कार्य जारी रहेकोछ।
- बन डढेलो नियन्त्रण, वन्यजन्तु उद्धार, बन अतिक्रमण नियन्त्रण गोष्ठीका कार्य जारी रहेकोछ।
- एकीकृत जलाधार व्यवस्थापन, सिमसार संरक्षण, गल्छी, पहिरो नियन्त्रण कार्य जारी रहेकोछ।
- तनहुँ, स्याङ्जा, म्याग्दी, कास्की, पर्वत, लम्जुङ्ग, नवलपुर, गोर्खा र बाग्लुङ्गमा उच्च प्रविधियुक्त नर्सरी स्थापना भएकोछ। विभिन्न १३ वटा नर्सरी निर्माण तथा मर्मत गरी बिरुवा उत्पादन १६,५०,००० कार्य जारी रहेकोछ।

- मुस्ताङ, पर्वत, गोरखा र नवलपुरको पञ्चवर्षीय बन व्यवस्थापन कार्ययोजना निर्माण जारी रहेकोछ।
- सामुदायिक बनबाट ४३,५९१ क्युफिट र निजी बनबाट ५३,१९३ क्युफिट काठ र ७६ चट्टा दाउरा संकलन गरिएकोछ।
- बन क्षेत्र अन्तर्गत बन पैदावार बिक्री वितरणबाट रु. ९,१२,२६,९५३ र अन्यबाट रु. २०,८६,५९३ गरी जम्मा रु. ९,३३,१३,५४६ राजस्व संकलन गरिएकोछ।
- मनाङ, पर्वत, म्याग्दी, नवलपुर, लम्जुङ, बाग्लुङमा सडक किनारा र शहरी हरियाली प्रवर्द्धन कार्य जारी रहेकोछ।
- ५ वटा सःमिल, १०४ वटा फर्निचर र १ वटा जडिबुटी प्रशोधन उद्योग दर्ता गरिएकोछ।
- १ वटा सा.व.उ.स. गठन गरी समूहमा हस्तान्तरण तथा २८ वटा सामुदायिक बनको कार्ययोजना नवीकरण भएकोछ। नेपाल सरकारको “स्वच्छ वातावरण महाअभियान” र प्रदेश सरकारको “स्वच्छ वातावरण, स्वस्थ जीवन” अभियानलाई ११ वटै जिल्लामा घनिभूत रूपमा कार्यान्वयन गरिएकोछ।
- वातावरण महाअभियानका लागि कलाकार, खेलाडी लगायतका स्वयंसेवक परिचालनका लागि ६ वटा स्थानीय तह छनौट गरी वातावरण विभागमा लेखी पठाइएकोछ।
- म्याग्दी, मुस्ताङ, लम्जुङ, मनाङ, पर्वत, बाग्लुङमा जडिबुटी संरक्षण र विकास कार्य जारी रहेको
- लम्जुङ, मुस्ताङ, मनाङ, पर्वत, म्याग्दी, बाग्लुङ, नवलपुर, र स्याङ्जामा निजी र कृषि बन कार्य जारी रहेकोछ।
- कास्की र तनहुँमा नरभक्षी चितुवा नियन्त्रणको प्रयास जारी रहेकोछ।

२.५ भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

२.५.१ बजेट विनियोजन र खर्चको अवस्था

खर्चको विवरण	वार्षिक बजेट रु. हजार	खर्च रु. हजार	खर्च प्रतिशत
चालु	८४,००,४९	१६०२६६	१९.०८
पूँजीगत	१५,११,०५,१५	३,०१,९१,७१	१९.९८
जम्मा	१५,९५,०५,६४	३,१७,९४,३७	१९.९३

२.५.३ सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू

२.५.३.१ खानेपानी तथा सरसफाई

वार्षिक बजेट र अर्धवार्षिक खर्चको विवरण

क्र.स.	आयोजना/कार्यक्रमको नाम	आयोजना संख्या	वार्षिक बजेट रु. हजारमा	अर्धवार्षिक खर्च रु. हजारमा	खर्च प्रतिशत
१	प्रादेशिक खानेपानी आयोजनाहरू	४१०	१,५७,९५,००	३०,९५,९२	१९.६०
२	जलवायु अनुकूलित बृहत खानेपानी आयोजनाहरू (सशर्त अनुदान)	३९०	४०,५५,५५	१२,२८,८१	३०.३०
३	विशेष अनुदान तर्फका खानेपानी आयोजनाहरू	४८	५०,००,००	६,९६,००	१३.९२
	जम्मा	८४८	२,४८,५०,५५	५०,१९,९३	२०.२०

क. प्रादेशिक खानेपानी आयोजनाहरू

- आधारभूत खानेपानी नपुगेको गाउँबस्तीमा खानेपानी पुर्याउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईएकोछ। एक घर एक धारा कार्यक्रमलाई समेत अगाडि बढाउने व्यवस्था गरिएको छ। निर्माणाधीन क्रमागत खानेपानी आयोजनाहरूलाई सम्पन्न गर्न बजेट विनियोजन गरिएको छ। (बजेट वक्तव्यको बुँदा न. ३१)
- उक्त आयोजनाहरू प्रदेश सरकार स्थापना भएपछि एक घर एक धारा बनाउने गरी छनौट भई सञ्चालन गरिएका आयोजना हुन्। कुल ४१० आयोजनामध्ये १६८ को डी. पी. आर. तयार भएको, २२४ को पाईप फिटिङ औजार खरिद गर्ने कार्य सम्पन्न भएको, ११६ को संरचना निर्माण, पाईप लाईन जडान कार्य भएको तथा २१ आयोजनाको जनसहभागिताबाट गर्ने कार्यहरू सम्पन्न भएका छन्। १६६ आयोजनाको यस आ.व. मा लक्षित सम्पूर्ण कार्यहरू सम्पन्न भएका छन्। यस अर्धवार्षिक अवधिमा १३ आयोजना सम्पन्न भएका छन्। यसैगरी ५०,८१० जनसंख्या लाभान्वित हुने गरी ४,५९२ निजी धारा जडान गरिएका छन्। कूल वार्षिक लक्ष्यअनुसार भौतिक प्रगति ४१ प्रतिशत रहेकोछ।

ख. जलवायु अनुकूलित बृहत खानेपानी आयोजनाहरू (सशर्त अनुदान)

- उक्त आयोजनाहरू संघ सरकारबाट आ.व. २०७५/०७६ मा हस्तान्तरण भई आएका आयोजना हुन्। यिनीहरूमा पनि एक घर एक धारा कार्यक्रम लागु गरिएको छ। कुल ३९० क्रमागत आयोजनामध्ये २७३ को पाईप फिटिङ औजार खरिद गर्ने कार्य सम्पन्न भएको, १९६ को संरचना

निर्माण, पाईप लाईन जडान कार्य भएको तथा ७८ आयोजनाको जनसहभागिताबाट गर्ने कार्यहरू सम्पन्न भएका छन्।

- १८४ आयोजनाको यस आ.व. मा लक्षित सम्पूर्ण कार्यहरू सम्पन्न भएका छन्। यस अर्धवार्षिक अवधिमा १० आयोजना सम्पन्न भएका छन्। यसैगरी ३७,६९५ जनसंख्या लाभान्वित हुनेगरी ३,२७८ निजी धारा जडान गरिएका छन्। कूल वार्षिक लक्ष्यअनुसार भौतिक प्रगति ४७ प्रतिशत रहेकोछ।

ग. विशेष अनुदान तर्फका खानेपानी आयोजनाहरू

- यी आयोजनाहरू संघ सरकारबाट प्राप्त हुने विशेष अनुदानबाट कार्यान्वयन हुने आयोजना हुन्। यिनीहरूमा पनि एक घर एक धारा कार्यक्रम लागु गरिएको छ। कुल ४८ आयोजनामध्ये ३१ आयोजना ठेक्का सम्झौता भएका क्रमागत आयोजना हुन् भने १५ आयोजना यसै आ.व. मा छनौट भएका हुन्। १३ आयोजनाको यस आ.व. मा लक्षित सम्पूर्ण कार्यहरू सम्पन्न भएका छन्। कूल वार्षिक लक्ष्यअनुसार भौतिक प्रगति ४२ प्रतिशत रहेकोछ।

घ. आधारभूत खानेपानी पहुँच वृद्धि आयोजनाहरू

- हालसम्म पनि नदी, खोला तथा ताल जस्ता परम्परागत पानीका स्रोतबाट सिधै खानेपानी प्रयोग गरिरहेका स्थानहरूको पहिचान गरी त्यस्ता बस्तीहरूमा यसै आर्थिक वर्षमा खानेपानी सुविधा पुरयाउन आवश्यक बजेटको प्रबन्ध गरिएकोछ (बजेट वक्तव्यको बुँदा नं. ३२)।
- प्रदेश सरकारको सम्पूर्ण जनतालाई आधारभूत खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउने लक्ष्य (आधारभूत खानेपानी पहुँच वृद्धि कार्यक्रम) अनुरूप सूचना सम्प्रेषण गरी आवेदन माग भएकोमा कूल ८४३ आयोजनाका लागि स्थानीय तह मार्फत आवेदन प्राप्त भएका थिए। प्राप्त आवेदन मध्ये पानीको स्रोतको दूरी र गुणस्तरलाई मुख्य आधार लिई उपयुक्त ठहरिएका १३० आयोजना हालैमात्र छनौट गरी सर्वेक्षण कार्य सुरु भएको छ।

ङ. ढल निर्माण आयोजनाहरू

- प्रशोधन प्रणाली सहितका ढल निर्माण आयोजनाको आवश्यकता बढ्दै गइरहेको सन्दर्भमा म्याग्दी, बागलुङ, तनहुँ र नवलपुरका बजार क्षेत्रहरूमा ढल निर्माण आयोजनाको विस्तृत सर्वेक्षण कार्य सुरु गरिएको छ।

२.५.३.२ शहरी विकास तथा भवन निर्माण

- प्रदेश भित्रका गा.पा. मा स्थानीय तह र संघ संस्थाको सहलगानीमा बहुउद्देश्यीय / सामुदायिक भवन निर्माण गर्ने कार्य मध्ये ३८ वटा योजनाको लागत इस्टिमेट तयार भएको तथा २९ वटा योजनाको निर्माण कार्य अगाडि बढेकोछ।

- प्रादेशिक सरकारी भवन मर्मत संभार तथा निर्माण संरचनागत सुधार ११ वटा जिल्लामा सम्पन्न गर्ने कार्य मध्ये ११ वटा योजनाको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार भई ६ वटा योजना निर्माण सम्पन्न भएकोछ ।
- नवलपुर, बागलुङ र म्यादी जिल्लाका सदरमुकाममा रहेका नगरपालिका र गाउँपालिकाका क्षेत्रमा आवश्यक भौतिक पूर्वाधार, संरचना निर्माण गरी व्यवस्थित र स्तरोन्नति गर्ने कार्य अन्तर्गत २ योजना निर्माणाधीन रहेको तथा १ योजना सम्पन्न भईसकेकोछ ।
- कुश्मा, फलेवास, पुतलीबजार, मध्य नेपाल, भिमाद, शुक्लागण्डकी नगरपालिकालाई स्याटेलाइट सिटी को रूपमा विकास गर्ने कार्य अन्तर्गत ६ वटा योजनाको लागत अनुमान तयार भएको र ३ वटा योजनाको बोलपत्र आव्हान भएकोछ ।
- ढोरपाटन, बुढीगण्डकी, हुप्सेकोटको आर्थिक सामाजिक र भौतिक पूर्वाधार विकास गर्ने कार्य अन्तर्गत १ योजनाको सम्झौता भई निर्माण कार्य सुरु भएकोछ ।
- नमुना एकीकृत बस्ती विकास कार्यक्रम अन्तर्गत गोर्खाको भच्चेक बजारको स्तरोन्नति गर्न लागत अनुमान तयार भई निर्माण कार्य भइरहेकोछ ।
- जग्गा विकास कार्यक्रम अन्तर्गत तनहुँको पुट्टारमा जग्गा विकास गर्न विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्य अगाडि बढिरहेकोछ ।
- ११ वटा जिल्लामा प्रादेशिक सरकारी भवन निर्माण गर्ने कार्य रहेकोमा ८ जिल्लामा योजना निर्माणाधीन रहेकोछ ।
- कहोलासोथर पार्क निर्माण कार्य अन्तर्गत लागत अनुमान तयार भएकोछ ।
- लिगलिगकोट र हर्मिकोट क्षेत्रमा एकीकृत विकास गर्न विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्य अगाडि बढिरहेको छ ।
- सशर्त अनुदान तर्फ जनता आवास कार्यक्रम अन्तर्गत ३,९०० घरधुरी मध्ये १,३२० घर सम्पन्न भई ८१५ घर निर्माणाधीन रहेका छन् ।

२.५.३.३ यातायात पूर्वाधार (सडक, सडक पुल, झोलुङ्गे पुल)

वार्षिक बजेट र अर्धवार्षिक खर्चको विवरण

सि.न.	कार्यक्रमको नाम	बजेट(रु. हजारमा)	खर्च (रु. हजारमा)	खर्च प्रतिशत
१	एक निर्वाचन क्षेत्र एक सडक, ११ जिल्ला	१,६६,००,००	१,१३,५५,५०	६८.४१
२	प्रादेशिक सडक क वर्ग आयोजना	४३,४०,००	२७,८७,०१	६४.२२
३	आ.व.२०७५/७६ मा खरिद सम्झौता भई कार्य सम्पन्न बाँकी रहेका आयोजनाहरू	५,३०,००	२,३६,५०	४४.६२

४	प्रादेशिक सडक ख वर्ग अन्तर्गतका ५४ सडक आयोजनाहरू	८५,५०,००	३,२५,४०	३.८१
५	प्रादेशिक सडक ग वर्ग आयोजना अन्तर्गतका २३७ सडक योजना	१,४१,२५,००	२,०८,११	१.४७
६	स्थानीय तह केन्द्र जोड्ने सडक	५२,५०,००	१,२०,१२	२.२९
७	सडक पुल निर्माण	९८,५०,००	९,७०,१२	९.८५
८	झोलुङ्गे पुल निर्माण	४४,८४,१६	२,२२,६५	४.९७
९	अन्य सडक /सडक मर्मत	५९,९४,०६	२,५९,४३	४.३३
१०	यातायात पूर्वाधार निर्देशनालयवाट कार्यान्वयन हुने कार्यक्रम	४७,९४,६५	१,७०,२४	३.५५
११	सशर्त अनुदान	१,३७,३५,४५	४३,१३,०३	३१.४०
	कूल	८,८२,५३,३२	२,०९,६८,११	२३.७६

- आर्थिक वर्ष २०७६/७७ मा भौतिक पूर्वाधार मन्त्रालय अन्तर्गत यातायात पूर्वाधार विकास क्षेत्रमा विनियोजन भएको रु. ८ अर्ब ८२ करोड ५३ लाख ३२ हजार मध्ये आर्थिक वर्षको मध्यसम्म अर्थात पौष महिनासम्म जम्मा रु. २ अर्ब ९ करोड ६८ लाख ११ हजार (२९.७६%) बजेट खर्च भएकोछ।
- आयोजनागत वर्गीकरण हेर्दा बहुवर्षीय ठेक्का सम्झौता गत आर्थिक वर्षमा भएका र विगतमा विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार भएका एक निर्वाचन क्षेत्र एक सडक कार्यक्रम अन्तर्गतका योजनाहरूमा विनियोजन भएको १ अर्ब ६६ करोड मध्ये १ अर्ब १३ करोड ५५लाख १६ हजार (६८.४१ %) खर्च भएकोछ।
- सालबसाली रूपमा बजेट विनियोजन भएका योजनाहरूमा आर्थिक वर्षको सुरु अवधिमा लागत अनुमात तयार सर्भे लगायत बोलपत्र सम्बन्धी कार्य हुने भएकोले उल्लेखनीय प्रगति हासिल गर्न सकिएको छैन। सडक पुल र झोलुङ्गे पुलहरूको निर्माण कार्य सुचारु रहेको छ र केहि पुलहरूको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार हुँदै गरेकोले यस आर्थिक वर्षको अर्ध वार्षिक अवधि सम्म खर्च हुन सकेको छैन।
- बहुवर्षीय ठेक्काको माध्यमवाट कार्यान्वयन भएका योजनाहरूमा विनियोजित बजेट अपुग हुने अवस्था रहेको छ भने सालबसाली योजनामा विनियोजन बजेट भन्दा ठेक्का सम्झौता रकम घटी रहेकोले केहि रकम बचत हुने अवस्था देखिन्छ।
- हाल सम्मको प्रगति अवस्था हेर्दा यातायात पूर्वाधार क्षेत्रमा विनियोजन गरेको बजेट योजनागत रूपमा खर्च र विनियोजन थपघट हुने अवस्था रहेको र समग्रमा आर्थिक वर्षको अन्त्य सम्ममा विनियोजन बजेट र खर्चको अनुपात करिब एकको नजिक पुग्ने आधारहरू देखिन्छ।
- गत आर्थिक वर्षको अर्धवार्षिक बजेटको तुलनामा खर्च ३०.४१% रहेकोमा यस आर्थिक वर्षमा अर्धवार्षिक बजेटको तुलनामा खर्च ७५.२९% रहेको छ।

- न्यून जनशक्ति, छरिएको भूगोल, पर्याप्त फिल्ड आवतजावतको लागि सवारी साधनको अभाव जस्ता समस्याहरूको उचित समाधान भएको खण्डमा प्रगति प्रतिशत बढ्ने अवस्था रहेको छ।
- “आगामी चार वर्षभित्र प्रदेश राजधानी पोखराबाट प्रदेशका सबै स्थानीय तहका केन्द्रलाई सडक सञ्जालले जोडिनेछ र स्थानीय तहका केन्द्र जोडिई सकेका सडकको स्तरोन्नति गरिनेछ। एक निर्वाचन क्षेत्र – एक सडक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। स्थानीय तहको केन्द्र जोड्ने सडकमा पर्ने सम्पूर्ण सडक पुलहरू निर्माण गरिनेछ” भन्ने बजेट वक्तव्यको भावना अनुसार एक निर्वाचन क्षेत्र एक सडक अन्तर्गत चालु आर्थिक वर्ष २०७६/७७ मा ३६ वटा सडकहरूमा रु. १ अर्ब ६६ करोड विनियोजन भएकोमा गत आर्थिक वर्षमा बहुवर्षीय ठेक्का सम्झौता भएका १६ वटा सडकहरूमा निर्माण कार्य सुचारु रहेकोछ। १५ वटा योजनाहरूको ठेक्का सम्झौता भएको, बाँकी ३ वटाको पुनः बोलपत्र आह्वान गरिएकोछ। १ वटा सडकको बोलपत्र आह्वान भएको छ र १ वटा सडकमा वातावरणीय अध्ययनको काम सुरु भएकोछ।
- २ वटा लामो विशेष प्रकृतिको सडक पुलको ठेक्का सम्झौता भैसकेको छ। १ वटाको बोलपत्र मुल्याङ्कन भैराखेकोछ र अन्य सडक पुलहरूको लागत अनुमान तयार तथा बोलपत्र सम्बन्धी कागजात तयार गर्ने कार्य भैराखेकोछ।
- आगामी २ वर्ष भित्र १४५ सडक पुल निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी निर्माण कार्य सुचारु भएको छ र पुलको योजनागत प्रगति विवरण मा १९ वटा हाल सम्म सम्पन्न भएका छन् ४५ वटा निर्माणाधीन छन् ६ वटाको ठेक्का सम्झौता, १२ वटा बोलपत्र सूचना प्रकाशन, २४ वटाको DPR तयारी भएको छ र ३९ पुलको DPR तयार गर्न प्रस्ताव आह्वान गरिएको छ।
- १२१ झोलुङ्गे पुल निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी निर्माण कार्य तथा खरिद सम्बन्धी कार्य सञ्चालन भएको छ र मुस्ताङ जिल्लाको समरखोला (१३० मिटर लामो) झोलुङ्गे पुल को निर्माण सम्पन्न भएको छ। आ.व २०७५/७६ मा बजेट विनियोजन भएका झोलुङ्गे पुलको निर्माण कार्य भइरहेकोछ, ९२ वटा नयाँ झोलुङ्गे पुलको DPR तयारीको लागि बोलपत्रको सूचना प्रकाशन भएको छ।
- यस आर्थिक वर्षको ६ महिनाको अवधिमा २८.४ कि.मि. सडक पक्कि (कालोपत्रे, ढलान) र २६ कि.मि सडक ग्राभेल स्तरमा स्तरोन्नति सम्पन्न भएका छन्। विगतका वर्षदेखि निर्माण सुरु भई अधुरा रहेका ३ वटा सडक पुल यस आर्थिक वर्षको अर्धवार्षिक अवधिमा सम्पन्न भएका छन्।

२.५.३.४ सिँचाइ तथा नदी नियन्त्रण

वार्षिक बजेट र अर्धवार्षिक खर्चको विवरण

सि. नं.	योजना तथा कार्यक्रमको नाम	वार्षिक बजेट रु. हजारमा	अर्ध वार्षिक खर्च रु. हजारमा	वार्षिक लक्ष्यको आधारमा प्रगति प्रतिशत	
				भौतिक	वित्तीय
१	सिँचाइ र नदी नियन्त्रण प्रदेश	१,६६,८८,४०	१९,१९,५२	१८.६४	११.५०

२	सिंचाइ र नदी नियन्त्रण (संघबाट सशर्त अनुदान)	७६,१४,३७	५,१९,४५	१९.५२	६.८२
		२,४३,०२,७७	२४,३८,९८	१८.९१	१०.०४

- प्रदेश सरकारबाट सञ्चालित ३२० सिंचाई योजनाहरू मध्ये १५८ वटा योजनाहरूको ठेक्का / सम्झौता भई कार्यान्वयन सुरु भइसकेको छ भने बाँकी योजनाहरूको अध्ययन सर्भेक्षण कार्य भैरहेकोछ। त्यसै गरी १२६ वटा नदी नियन्त्रण सम्बन्धी योजनाहरू मध्ये ९५ वटा योजनाहरूको ठेक्का / सम्झौता सम्पन्न भई कार्यान्वयन सुरु भएकोछ।
- संघीय सरकारबाट सशर्त सहित हस्तान्तरण भएका २३२ वटा सिंचाई योजनाहरू मध्ये ७२ वटा योजनाहरूको ठेक्का / सम्झौता भई कार्यान्वयन सुरु भएको छ। त्यसै गरी ६७ वटा नदी नियन्त्रण सम्बन्धी योजनाहरू मध्ये ४४ वटा योजनाहरूको ठेक्का / सम्झौता सम्पन्न भई कार्यान्वयन सुरु भएको छ।

२.६ भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

२.६.१ बजेट विनियोजन र खर्चको अवस्था

खर्चको विवरण	वार्षिक बजेट रु. हजार	खर्च रु. हजार	खर्च प्रतिशत
चालु	२,१०,८१,२२	२२,७५,१७	१०.७९
पूँजीगत	३१,९९,५९	४,९८,९२	१५.५९
जम्मा	२,४२,८०,८१	२७,७४,०९	११.४३

२.६.२ सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू

- गण्डकी प्रदेशको "सहकारी नियमावली, २०७६" जारी गरिएको छ। "स्याउ विशेष कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६" स्वीकृत भएको छ।
- "कृषि व्यवसाय सम्बन्धी ब्याजमा अनुदान कार्यविधि, २०७६" "व्यवसाय ईन्कुबेसन सेन्टर स्थापना तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७६" स्वीकृतिको लागि अन्तिम चरणमा पुगेको छ।
- प्रदेश सहकारी रजिष्ट्रारको कार्यालयको स्थापना भई सञ्चालनमा आएको छ।
- विकासोन्मुख देशहरूका लागि दिगो पशुपालन सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय सम्मेलन (SAADC) को सफलतापूर्वक सहआयोजना गरिएको छ। ४ दिन सम्म संचालित उक्त सम्मेलनमा २४ देशका २०९ जना अन्तराष्ट्रिय सहभागीहरू गरी कूल ४५० जनाको सहभागितामा १८६ वटा वैज्ञानिक कार्यपत्रहरू प्रस्तुत भई प्रविधि तथा अनुसन्धानका उपलब्धिहरूको आदान प्रदान भएकोछ।
- कृषि तथा पशुपन्छी मोडल फार्म सञ्चालन कार्यक्रम अन्तर्गत छनौट भएका ५२० जना अनुदानग्राहीहरूसँग सम्झौता भई मोडल फार्म निर्माण कार्य अगाडि बढेको छ।

- स्याउ विशेष कार्यक्रम अन्तर्गत उच्च घनत्व प्रविधिमा आधारित स्याउ बगैँचा स्थापना गर्न ४९८१० विरुवा खरिदका लागि बोलपत्र आव्हान गरिएको छ।
- मुख्यमन्त्री वातावरणमैत्री नमूना कृषि गाउँ सञ्चालन कार्यक्रम अन्तर्गत ७२ मध्ये ७० वटा गाउँको लागि कार्ययोजना स्वीकृति भई सम्झौता बमोजिम कार्यहरू प्रारम्भ भएको छ।
- स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा कृषि बजार केन्द्र स्थापनाका लागि २० वटा स्थानीय तहहरूसँग सम्झौता सम्पन्न भई कार्य प्रक्रिया अगाडि बढेको छ।
- पशुनक्ष सुधारका लागि ३७१५० वटा पशुहरूमा कृत्रिम गर्भाधान गरिएको छ। उन्नत नक्षको बोयर बोका आयातका लागि बोलपत्र आव्हान गरी ५५ वटा शुद्ध नक्षको बोका खरिदका लागि सम्झौता सम्पन्न भएको छ।
- १० वटा दुग्ध चिस्यान केन्द्र स्थापनाका लागि सम्झौता भई कार्य अगाडि बढेको छ।
- ६ वटा कोल्ड स्टोर निर्माणका लागि सूचना प्रकाशन गरी आवेदनहरू संकलन भएको छ।
- साना सिँचाई कार्यक्रमका लागि छनौट भएका २८७ कृषकहरूसँग सम्झौता भई सिँचाई प्रणालीको निर्माण तथा मर्मत कार्य सुरु भएको छ।
- प्रिसिजन तथा प्रोटेक्टेड हर्टिकल्चर प्रविधि विस्तार कार्यक्रम अन्तर्गत ४ वटा आवेदनहरू स्वीकृत भई सम्झौता सम्पन्न भएको छ।
- जग्गा चक्लाबन्दी कार्यक्रम अन्तर्गत ६ वटा जिल्लाहरूका १५ स्थानमा गरी कूल १८२५ रोपनी जग्गा चक्लाबन्दीका लागि सम्झौता सम्पन्न गरिएको छ।
- कृषि तथा पशु सेवा सम्बन्धी तालिमहरू मार्फत १७३ जना कर्मचारी र २७० जना कृषकहरूलाई तालिम प्रदान गरिएको छ।
- यसै आ.व.बाट सञ्चालनमा ल्याइएको द्रुत विषादी परीक्षण प्रयोगशालाबाट तरकारीको ९६० वटा नमूना परीक्षण गरिएको छ।
- एक सहकारी एक उत्पादन कार्यक्रम अन्तर्गत ११ वटा सहकारी संस्थाहरू सँग सम्झौता सम्पन्न भएको र थप प्रस्ताव मागका लागि पुनः सूचना प्रकाशन गरिएको छ।
- अर्धवार्षिक कूल विनियोजित बजेट रु. १ अर्ब १ करोड ३३ हजार मध्ये रु. १९ करोड १६ लाख ७४ हजार खर्च गरिएको छ जुन विनियोजित बजेटको १८.९ प्रतिशत हो।

बजेट वक्तव्य तथा वार्षिक विकास कार्यक्रममा समावेश भएका नीति तथा कार्यक्रम (३५ वटा शीर्षक) को वित्तीय प्रगति यस प्रकार रहेको छ।

- मागमा आधारित युवा स्वरोजगारमूलक तथा सीपमूलक तालिम कार्यक्रम सञ्चालन वार्षिक बजेट रु. १ करोड ११ लाख ४५ हजार मध्ये रु. ३५ लाख ३६ हजार खर्च भै ३१.७ प्रतिशत प्रगति भएको छ।

- पशुपक्षी व्यवसाय सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम (भेटेरीनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र) वार्षिक बजेट रु. ७२ लाख ४५ हजार मध्ये रु. २८ लाख ३० हजार खर्च भै ३९.१ प्रतिशत प्रगति भएकोछ।
- विभिन्न विषयमा कृषि तालिम (कृषि ज्ञान केन्द्रबाट सञ्चालन हुने तालिम) ७७ लाख ५० हजार) वार्षिक बजेट रु. ७७ लाख ५० हजार मध्ये रु. ३० लाख ६० हजार खर्च भै ३९.५ प्रतिशत प्रगति भएकोछ।

२.७ सामाजिक विकास मन्त्रालय

२.७.१ बजेट विनियोजन र खर्चको अवस्था

शीर्षक	बजेट रु.हजारमा	पौष सम्मको खर्च रु.हजारमा	प्रगति प्रतिशत
चालु खर्च	२,५५,५९,८५	३९,२०,०९	१५.३४
पूँजीगत खर्च	८३,५६,१७	३,१५,४२	३.७७
जम्मा	३,३९,१६,०२	४२,३५,५२	१२.४९

२.७.२ सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू

क. ऐन, नियम तथा कार्यविधि निर्माण एवम् कार्यान्वयन

- गण्डकी विश्वविद्यालय ऐन, २०७६ जारी भएकोछ।
- सूतिजन्य पदार्थ (नियन्त्रण र नियमन गर्ने) सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७६ जारी भएकोछ।
- गण्डकी प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र तालिम प्रतिष्ठान विधेयक मस्यौदा तयार गरिएकोछ।
- गण्डकी प्रज्ञा प्रतिष्ठान विधेयक मस्यौदा तयार गरिएकोछ।
- गण्डकी प्रदेश खेलकुद एकेडेमी विधेयक मस्यौदा तयार गरिएकोछ।
- प्रदेश सामाजिक विकास विधेयक तर्जुमाको चरणमा रहेकोछ।
- बालबालिकाको हक अधिकार संरक्षण सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक तर्जुमाको चरणमा रहेकोछ।
- प्रदेश शिक्षा नीतिको प्रारम्भिक खाका तयार गरिएकोछ।
- आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ मा मन्त्रालयका लागि स्वीकृत वार्षिक बजेट र कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न आवश्यक कार्यविधि तथा निर्देशिका तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएकोछ।
- प्रदेश सभा सदस्य, जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुख एवं स्थानीय तहका प्रमुख, उप-प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको सहभागितामा वार्षिक कार्यक्रम कार्यान्वयन अभिमुखीकरण तथा

सुझाव संकलन गोष्ठी ११ वटै जिल्लाको प्रतिनिधित्व हुने गरी कास्की, तनहुँ र बागलुङ्ग जिल्लामा सम्पन्न गरी नीति तथा कार्यक्रम र वार्षिक बजेटका सम्बन्धमा सबै सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराई कार्यक्रम पुस्तिका समेत वितरण गरिएकोछ।

- नीति, बजेट र कार्यक्रमको कार्यान्वयनका लागि जिम्मेवार महाशाखा, जिम्मेवार व्यक्ति र समयसीमा सहितको कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएकोछ।

ख. स्वास्थ्य

- डेङ्गुरोग नियन्त्रणका लागि विशेष अभियान सञ्चालन गरिएकोछ।
- यस आ.व. मा बागलुङ -२, म्याग्दी -१, मनाङ -१ र गोरखा- १ गरी ६ जना र हालसम्म १२ जना गर्भवती र सुत्केरी हुने अवस्थाका महिलाहरूलाई Air Lifting बाट उद्धार गरिएकोछ।
- प्रदेश खोप कोषमा रु. ५० लाख थप गरिएकोछ।
- पर्वत, स्याङ्जा, म्याग्दी र गोरखा जिल्ला अस्पतालहरूमा डायलाइसिस (Dialysis) सेवा सुरु गरिएकोछ।
- हिमालय आँखा अस्पताल र बागलुङ आँखा अस्पतालमा उपकरण खरिदका लागि अनुदान उपलब्ध गराइएकोछ।
- विन्ध्यवासिनी प्राकृतिक चिकित्सालय निर्माण र नेपाल रेडक्रस सोसाइटी पोखराको ब्लड बैंकको पूर्वाधार विकासका लागि अनुदान उपलब्ध गराइएकोछ।
- प्रदेश औषधी आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्रमा औषधी खरिद गरी वितरणका लागि स्टक राखिएकोछ।
- EHMIS प्रतिवेदनको अवस्था सदृढ गरिएकोछ।
- आधारभूत तथा आकस्मिक सेवाको लागि औषधी खरिद (पुर्वानुमान, परिमाण निर्धारण तथा स्पेशिफिकेशन तयार भएको) गरिएको छ।

ग. शिक्षा

- गण्डकी विश्वविद्यालयमा कुलपति नियुक्त भई विश्वविद्यालय स्थापना गरिएको तथा न्यासिक परिषद गठन कार्य अगाडि वढाइएको छ।
- Tunnel Engineering विषयको पाठ्यक्रम निर्माण कार्यशाला सम्पन्न भई पश्चिमाञ्चल इञ्जिनियरिङ्ग क्याम्पसमा स्नातकोत्तर तहको पढाइ सुरु गर्ने क्रममा रहेको छ।
- दुर्गम तथा हिमाली जिल्लाका ५ वटा नमूना आवासीय विद्यालयहरूमा आवास निर्माणको कार्य अगाडि बढाउन प्रति विद्यालय ६० लाखका दरले वित्तीय हस्तान्तरण गरी पठाइएको छ।
- हिमाली जिल्लामा आवासीय रूपमा सञ्चालित १७ वटा विद्यालय र ५ वटा नमूना आवासीय विद्यालयमा अध्ययनरत १५० जना विद्यार्थीका लागि रकम निकासी गरिएको छ।
- एसओएस बालग्राम पोखरामा अध्ययनरत लक्षित समूहका बालबालिकाका लागि रु. ७५ लाख रकम मध्ये प्रथम किस्तामा रु. ४५ लाख छात्रवृत्ति रकम निकासी गरिएकोछ।

- जनक शिक्षा सामग्री केन्द्रको पुस्तक भण्डार कक्ष र पश्चिमाञ्चल इञ्जिनियरिङ क्याम्पसको छात्रावास सुधार कार्यक्रमका लागि सम्झौता गरी निर्माण कार्य सञ्चालन भएको छ।
- प्रदेशस्तरका बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाका लागि आवासीय विद्यालय स्थापनाका गर्न त्रिभुवन शान्ति मा.वि. लेखनाथसँग सम्झौता गरिएको छ।
- शैक्षिक सुधारका लागि उच्च र न्यून नतिजा भएका विद्यालयका सरोकारवालाहरूका बीच पर्वत, कास्की र गोरखा जिल्लामा अन्तरक्रियात्मक कार्यक्रम सम्पन्न भएकोछ।
- आङ्गिक तथा सामुदायिक क्याम्पसको स्तरोन्नतिका लागि प्रस्ताव माग गरिएकोछ।
- शैक्षिक सरोकारवालाहरूसँग वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेटको अभिमुखीकरण कार्य सम्पन्न भएकोछ।
- कक्षा १-३ मा एकीकृत पाठ्यक्रम नमूनाका रूपमा कार्यान्वयन भएका गोरखा र तनहुँ जिल्लाका सरोकारवालाहरू बीच अनुभव आदान प्रदान कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ।
- शिक्षा तालिम केन्द्रद्वारा प्रधानाध्यापक १०० जना, अंग्रेजी, गणित र विज्ञानमा १७३ जना, आधारभूत तह शिक्षक पेसागत विकास तालिम १७६ जना शिक्षक र ईजीआरपीसँग सम्बन्धित शिक्षक तालिम १६६ जना गरी जम्मा ६१५ जना शिक्षकको क्षमता विकास कार्य सम्पन्न भएकोछ।
- एसईई परीक्षा २०७६ को उत्तरपुस्तिका छपाइ कार्य सम्पन्न भएकोछ।
- शिक्षा विकास निर्देशनालयबाट विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार सुधार, आदर्श विद्यालय विकास, नमुना बालविकास केन्द्र विकास, प्राविधिक विद्यालय र विज्ञान विषय सञ्चालन गर्ने विद्यालयका लागि अनुदान निकासालगायतका कार्यक्रमको प्रस्ताव सङ्कलन गरिएकोछ।
- स्थानीय तहका शिक्षासँग सम्बन्धित अधिकृतका लागि शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली सञ्चालनका लागि क्षमता अभिवृद्धि गरिएकोछ।

घ. महिला बालबालिका जेष्ठ नागरिक तथा समाजकल्याण

- लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रदेश अन्तर्गतका ११ वटै जिल्ला समन्वय समितिहरूलाई रकम उपलब्ध गराई कार्यक्रम सञ्चालन गरिएकोछ।
- तनहुँ र बागलुङ जिल्लामा हिंसा प्रभावितहरूका लागि संचालित सेवा केन्द्रहरूको व्यवस्थापन गर्न रकम उपलब्ध गराइएकोछ।
- बागलुङ, तनहुँ र स्याङ्जा जिल्ला समन्वय समितिमा १५० जना महिलाहरूका लागि प्रतियोगितात्मक परीक्षा तयारी कक्षा सञ्चालन भैरहेकोछ।
- प्रदेशस्तरमा विभिन्न स्थानमा सञ्चालित औद्योगिक मेला तथा प्रदर्शनीहरूमा महिला उद्यमीहरूबाट उत्पादित वस्तुहरूको औद्योगिक प्रदर्शनी सञ्चालन गरिएकोछ।
- लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक सम्बन्धी कार्यरत संस्थाहरूसँग १ पटक अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भएकोछ।

- ११ जिल्लाका १८ वटा रेडियोहरू मार्फत महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी सन्देशमूलक सामाग्री प्रसारण भैरहेकोछ।
- गण्डकी नेत्रहीन संघ मार्फत अडियो लाइब्रेरी स्थापना भई रेकर्डिङको कार्य भैरहेकोछ।
- म्याग्दी, पर्वत, स्याङ्जा, गोरखा, लमजुङ र नवलपुरमा हिंसा प्रभावितहरूको लागि सेवा केन्द्र स्थापनाका लागि सम्बन्धित स्थानीय तहहरूमा रकम उपलब्ध गराई कार्य प्रारम्भ भएकोछ।
- ८५ वटै स्थानीय तहहरू मार्फत सामाजिक कुरीति, जातीय छुवाछुत, लैङ्गिक हिंसा, मानव वेचविखन तथा ओसारपसार लगायतका परम्परागत हानिकारक अभ्यासहरू न्यूनीकरण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भैरहेकोछ।
- ११ जिल्लाका ३० जना महिला पत्रकारहरूको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन भएकोछ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई समुदायमा आधारित पुनर्स्थापना कार्यक्रमका लागि समन्वय बैठक सञ्चालन गरिएकोछ।
- पोखरा महानगरपालिकामा प्रदेशस्तरीय लैङ्गिक हिंसा तथा मानव वेचविखन तथा ओसारपसारबाट प्रभावितहरूको पुनर्स्थापना केन्द्र स्थापनाका लागि रकम उपलब्ध गराइएकोछ।
- कास्की जिल्लाको अन्नपूर्ण गाउँपालिका लेवाडेमा जोखिममा परेका बालबालिकाहरूको लागि पुनर्स्थापना केन्द्र स्थापनाको लागि रकम उपलब्ध गराइएकोछ।
- ७४ जना विपन्न नागरिकलाई उपचारमा सहूलियत प्रदान गरिएकोछ।
- महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, लागु औषध दुर्व्यसन लगायत विभिन्न दिवसहरू मनाउने कार्य सम्पन्न भएकोछ।

ड. युवा तथा खेलकुद, भाषा, संस्कृति र पुरातत्व

- राष्ट्रिय स्वयंसेवकको रूपमा कार्यरत जनशक्तिहरूको व्यवस्थापन तथा पारिश्रमिक वितरण कार्य भइ रहेकोछ।
- ११ जिल्लाबाट प्रतिनिधित्व हुने गरी युवा प्रतिभा पहिचान र प्रोत्साहन कार्यक्रम सम्पन्न (वक्तृत्वकला कार्यक्रम) भएकोछ।
- विभिन्न संस्कृति, जनजाति र समुदायसँग सम्बन्धित संग्रहालय र भवन स्थापना तथा स्तरोन्नतिका लागि प्रस्ताव सङ्कलन गरिएकोछ।
- मुख्यमन्त्री कप खेलकूद प्रतियोगिता सम्पन्न गर्न रु. २० लाख आर्थिक सहयोग गरिएकोछ।
- १३ औँ दक्षिण एसियाली खेलकूद प्रतियोगिता सम्पन्न गर्न आर्थिक तथा व्यवस्थापकीय कार्यमा सहयोग गरिएकोछ।
- गाउँपालिका र नगरपालिकाको समन्वयमा खेलमैदान र रङ्गशाला निर्माण कार्यका लागि प्रस्ताव माग गरिएकोछ।
- पर्वतीय सङ्ग्रहालयमा कोशेली घर निर्माणका लागि सम्झौता भई निर्माण कार्य अगाडि बढाइएकोछ।

च. श्रम तथा रोजगार

- लामो तथा छोटो अवधिको तालिमको लागि सूचना प्रकाशन भई तालिम प्रदायक संस्था सूचीकृत गरिएकोछ।
- ५ वटा स्थानीय तहलाई तालिम सञ्चालनका लागि ४५ लाख उपलब्ध गराइएकोछ।
- सीप विकास तालिम केन्द्र कास्कीबाट ३९९ जना र सीप विकास तालिम केन्द्र पर्वतबाट २६१ जनालाई सीप विकास तालिम दिइएकोछ।
- गत वर्षको कूल वार्षिक बजेट रु. १५ करोड ०७ लाख ७६ हजार विनियोजन भएकोमा प्रथम ६ महिनामा रु. ६ करोड ०६ लाख १८ हजार खर्च भै ४०.२० प्रतिशत वित्तीय प्रगति भएकोमा चालु आर्थिक वर्षमा कूल वार्षिक बजेट रु. १४ करोड ५९ लाख ५६ हजार विनियोजन भएको र प्रथम ६ महिनामा रु. ७ करोड ४ लाख ६४ हजार खर्च भएकोछ। जस अनुसार ४८.२८ प्रतिशत वित्तीय प्रगति हासिल भएकोछ।

२.८ प्रदेश नीति तथा योजना आयोग

२.८.१ बजेट विनियोजन र खर्चको अवस्था

खर्चको विवरण	वार्षिक बजेट रु. हजार	खर्च रु. हजार	खर्च प्रतिशत
चालु	२,८८,५०	६३,३३	२१.९५
पूँजीगत	१,१५,००	१,५८,९८	१३८.२४
जम्मा	४,०३,५०	२,२२,३०	५५.०९

२.८.२ सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू

- गण्डकी प्रदेशको पार्श्वचित्र (Profile) छपाई/प्रदेश स्तरीय तथ्याङ्कको GIS Mapping/श्रव्यदृष्य Documentry तयारी गरिएकोछ।
- प्रदेश नीति तथा योजना आयोगको वार्षिक प्रतिवेदन छपाई (नयाँ कार्यक्रम)/गण्डकी प्रदेश योजना अनुगमन तथा मूल्यांकन दिग्दर्शन (स्थानीय र प्रदेश स्तरको)/पञ्च वर्षीय योजना तयारीको क्रममा रहेकोछ।
- स्थानीय तहहरूलाई मध्यकालीन खर्च संरचना (MTEF) सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएकोछ।
- स्थानीय तहको क्षमता अभिवृद्धि गर्न तालिम प्रदान गरिएकोछ।
- सडक, जलस्रोत आदि विषयमा अनुसन्धान र एकीकृत प्रतिवेदन तयारी गरिएकोछ।

परिच्छेद तीन

बजेट कार्यान्वयन र स्रोत व्यवस्थापनमा देखिएका समस्या तथा सुधारका उपायहरू

३.१ बजेट कार्यान्वयन र स्रोत व्यवस्थापनमा देखिएका समस्या

चालु आर्थिक वर्षको अर्धवार्षिक अवधिको बजेट समीक्षा, प्रदेश सरकारको सेवा प्रवाह तथा विकास निर्माणका लागि स्थापित संगठन संरचना र दरबन्दी समेतलाई आधार मान्दा बजेट कार्यान्वयन तथा स्रोत व्यवस्थापनमा देहायका समस्या रहेको पाइयो।

- विषयगत मन्त्रालयबाट आयोजना तथा कार्यक्रमको नियमित र प्रभावकारी रूपमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरेको देखिएन।
- बजेट कार्यान्वयनको वार्षिक कार्ययोजनानुसार सबै मन्त्रालयबाट आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयमा नियमितरूपमा मासिक प्रगति प्रतिवेदन पेश गरेको देखिएन।
- वार्षिक विकास कार्यक्रममा समावेश भएका कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने कार्यविधि तथा मापदण्ड तर्जुमा गर्ने कार्य समयमै भएको देखिएन।
- स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम कार्यान्वयन नगरी नयाँ कार्यक्रम माग गर्ने, साविकको कार्यक्रम संशोधन गर्ने जस्ता पक्षहरूमा जोड दिइएको पाइयो।
- संघीय सरकारबाट प्राप्त सशर्त अनुदान रकम मातहतका निकायलाई कार्यक्रम समयमै बाँडफाँट गरी अख्तियारी दिएको देखिएन।
- आयोजना तथा कार्यक्रमको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयारी, वार्षिक खरिद योजना तथा खरिद गुरुयोजना समयमै तयार गर्न नसक्दा कार्यान्वयनको अवस्था सन्तोषजनक देखिएन।
- आयोजना तथा कार्यक्रमको लक्ष्य र बजेट कार्यान्वयनमा सामन्जस्यता नहुँदा बजेट कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता देखिएन।
- विषयगत मन्त्रालयबाट स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्ने कार्यक्रम तथा योजनाहरू सिधै स्थानीय तहलाई विनियोजन गर्न नसकिएको कारण समयमै बजेट तथा कार्यक्रम सञ्चालन हुन सकेको देखिएन।
- बजेटमा समावेश भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरू सम्बन्धित मन्त्रालयबाट कार्यान्वयन नगरी अर्को मन्त्रालय वा निकायलाई कार्यान्वयन गर्ने गरी अख्तियारी प्रदान गर्दा समयमै बजेट कार्यान्वयन हुने अवस्था देखिएन।
- आवश्यक संगठन संरचनाको अभाव र प्राविधिक कर्मचारी नहुँदा कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता आउने देखिएन।

३.२ बजेट कार्यान्वयन र स्रोत व्यवस्थापनमा देखिएका समस्या सुधारका उपायहरू

माथि उल्लिखित समस्या समाधान गरी चालु आ.व. को बाँकी अवधिमा तोकिएका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न तथा यस्ता समस्या दोहोरिन नदिन निम्न विषयमा ध्यान पुऱ्याउनु पर्ने देखिन्छ।

- विषयगत मन्त्रालयबाट नियमित रूपमा आयोजना तथा कार्यक्रमको अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी छिटो कार्यान्वयनको लागि पहल गर्नुपर्नेछ।
- विषयगत मन्त्रालयबाट कार्यान्वयन भइरहेका आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको वित्तीय र भौतिक प्रगतिको प्रतिवेदन मासिक रूपमा आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयमा पठाउने कार्यलाई कडाईकासाथ नियमित र संस्थागत गर्नुपर्नेछ।
- वार्षिक विकास कार्यक्रमलाई समयमै कार्यान्वयनमा लैजान छाता कार्यविधि तर्जुमा गरी सोको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ।
- चालु आर्थिक वर्षको बीचमा नयाँ कार्यक्रम थप्नुको सट्टा स्वीकृत कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा ध्यान दिनुपर्नेछ।
- आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना, बहुवर्षीय आयोजना, क्रमागत आयोजना तथा कार्यालयको नियमित कार्यक्रमलाई ध्यान दिँदै आयोजना तथा कार्यक्रम प्रस्ताव गर्नुपर्नेछ।
- संघीय सरकारबाट प्राप्त सशर्त अनुदान र प्रदेश सरकारको अबण्डामा रहेको कार्यक्रमको रकम सम्बन्धित मन्त्रालयबाट साउन महिनाभित्रै मातहतका निकायलाई कार्यक्रम बाँडफाँट गरी अख्तियारी दिनुपर्नेछ।
- बजेटमा समावेश भएका आयोजना तथा कार्यक्रमको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तथा लागत अनुमान अनुसार समयमै वार्षिक खरिद योजना, खरिद गुर्योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा लैजानुपर्नेछ।
- आयोजना तथा कार्यक्रमको लक्ष्य र बजेट कार्यान्वयनलाई उपलब्धीमूलक बनाउन नतिजासूचक स्पष्ट हुने गरी बजेट प्रस्ताव गर्नुपर्नेछ।
- आफ्नै मन्त्रालयबाट कार्यान्वयन गर्न नसकिने कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू बजेटमा समावेश गर्ने प्रवृत्तिलाई न्यूनीकरण गर्नुपर्नेछ।
- कुनै पनि आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि विशेष दक्षतायुक्त थप प्राविधिक कर्मचारी आवश्यक पर्ने भएमा समयमै नियमानुसार जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ।
- आयोजना/कार्यक्रमको हाल सम्पन्न कार्यको सिर्जित दायित्वको भुक्तानीलाई प्राथमिकता दिई बजेट व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ।
- दोस्रो चौमासिकको अन्त्यसम्म पनि कार्यान्वयनमा नगएका आयोजना तथा कार्यक्रमको बजेट आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयमा समर्पण गर्नुपर्नेछ।